Gustav Vasa

född 12 maj 1496, död 29 september 1560

Textkälla: wikipedia, Digitalmuseum, ”De vilda Vasarna”

Hur såg Gustav Vasa ut?

Här en AI tjänst som har tagit fram en fantasibild
Det finns skriftliga berättelser om hans fysik

Men exakt utseende är klart inte möjligt att återskapa
AI tjänster duger som illustrationer och blir mer likt foto av en verklig person

Fantasibilder målning eller AI skapad bild, ingen vet det exakta utseendet

Gustav Vasa. Bilden baserar sig på ett porträtt av Jacob Binck från 1542, som tyvärr inte finns bevarat. Här i form av en kopia från sent 1600-tal, troligen utförd av David Frumerie.

Gustav Vasa
född 12 maj 1496, död 29 september 1560

Textkälla: wikipedia, Digitalmuseum, ”De vilda Vasarna”

Hur såg Gustav Vasa ut?

Här en AI tjänst som har tagit fram en fantasibild
Det finns skriftliga berättelser om hans fysik

Men exakt utseende är klart inte möjligt att återskapa
AI tjänster duger som illustrationer och blir mer likt foto av en verklig person

Hur såg Han ut?

Fantasibilder målning eller AI skapad bild, ingen vet det exakta utseendet

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

GUSTAV VASA

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING är ett genealogiskt ämne som intresserar både regelrätta historiker och privatpersoner med härstamning från Gustav Vasa. Han var kung av Sverige 1523–1560 och dessförinnan riksföreståndare och den första svenska regenten av Vasaätten. Denna ätt utslocknade på svärdssidan genom den polske kungen Johan II Kasimirs död 1672 och på spinnsidan med drottning Kristinas död 1689. Många kungliga och adliga, men även borgerliga, Vasaättlingar lever idag kvar genom övrig kvinnlig härstamning och liksom Gustav Eriksson Vasa härstammar de alla från många äldre svenska frälsesläkter, den kungliga Sverkerätten, vars förfäder tillhörde gamla svenska och danska kungliga ätter som Stenkilsätten, Ynglingaätten och Estridska ätten, den Kievska Rurikdynastin, europeiska adelsätter och furstehus samt romerska kejsarätter.

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

GUSTAV VASAS FÖRFÄDER

Både Gustavs far och hans mor tillhörde 1500-talets högadel i Sverige, även om faderns ätt, som senare kom att kallas Vasaätten varit lågadlig fram till Gustavs farfars far Krister Nilsson. FöräldrarTill vänster Vasavapnet i den äldre formen under medeltiden. (efter Jan Raneke). Fadern Erik Johansson (Vasa), avrättad 1520 vid Stockholms blodbad, var en svensk riddare och riksråd, häradshövding i Danderyd och Rydbo, hövitsman på Kastelholms slott på Åland och ägde sätesgården Rydboholm i Uppland, där han 1490 skall ha dräpt en man från Stockholm, som gjort intrång på Rydboholms marker. 1497 hotades han med bannlysning efter han under stormannaupproret mot morbrodern Sten Sture den äldre skall han ha plundrat Fröunda prästgård, men blev samma höst dubbad till riddare vid kung Hans kröning. men han stödde morbrodern Sten Sture vid ett kuppförsök, vilken valdes till riksföreståndare, och upphöjde Erik till Svenskt riksråd samt arvtagare, varför Erik Johansson ärvde alla Sten Stures gårdar efter hans död.

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

Vasaätten

Äldre Stureättens vapen

MODERN

Cecilia Månsdotter av Ekaätten, död 1522 i pesten under dansk fångenskap i Blåtårn (Köpenhamns slott), fick med Erik Johansson åtta barn, hon var dotter till Måns Karlsson (Eka) och Sigrid Eskilsdotter (Banér), vilka både tillhörde Sveriges högadel. Efter att Cecilia blev änka då hennes make avrättats fängslades hon tillsammans med sina döttrar, och fördes till Köpenhamn, där hon antas ha avlidit i pesten.

Gustavs farföräldrar

Farfar Johan Kristiernsson (Vasa) var ett svenskt riksråd och riddare, son till riddaren, häradshövdingen, riksrådet och sedermera drotsen Krister Nilsson till Björnö och Revelstad, som tidvis också var riksföreståndare och dog som länsherre på Viborg. Krister Nilssons hustru Margareta Eriksdotter Krummedige var dotter till danska rikshovmästaren, riddaren och riksrådet Erik Krummedige. Johan Kristernsson studerade vid universitetet i Leipzig 1444, och dubbades senare till riddare, samt köpte 1451 Örby (Örbyhus slott) med underliggande gårdar från sin moster Agneta Eriksdotter (Krummedige)

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

FARMOR

Birgitta Gustavsdotter (Sture, tre sjöblad), dotter till Gustav Anundsson Sture och Birgitta Stensdotter (Bielke), vilken i sin tur var dotter till Sten Turesson (Bielke) och Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta), syster till kung Karl Knutsson (Bonde) och mor till riksföreståndaren Sten Sture den äldre.

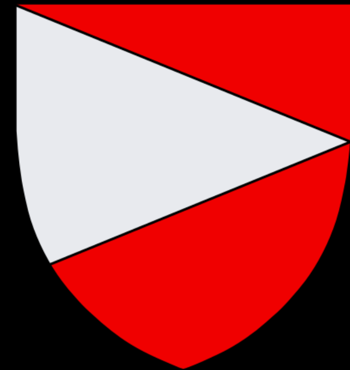
Gustavs morföräldrar

MORFAR

Måns Karlsson (Eka) var riksråd och hövitsman på Stäkeholm samt häradshövding i Vaksala härad i Uppland, där hans närmaste företrädare var fadern. Hans sätesgård var Eka i Lillkyrka socken. 1475 gift med

Ekaätten

Banér (släkt)

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

MORMOR

Sigrid Eskilsdotter Banér, som i sitt andra äktenskap med Nils Eriksson (Gyllenstierna) födde dottern Kristina Gyllenstierna som gifte sig med riksföreståndaren och regenten Sten Sture den yngre. Såsom Sten Sture den yngres svärmor fängslades hon vid Stockholms blodbad och jämte dottern Kristina, var Sigrid en av de få kvinnor som dömdes till döden vid blodbadet; hon dömdes till att dränkas genom att sys in i en säck och slängas i havet, men avrättningen avbröts då hon gick med på att låta sin egendom konfiskeras av kungen. Hon medtogs till Danmark och fördes till Blåtårn för förvaring tillsammans med sina döttrar Cecilia och Kristina, den senares söner Nils och Svante, samt dotterdöttrar. Omkring 1522 avled Cecilia och två dotterdöttrar i pesten, men Sigrid själv överlevde fångenskapen och fick återvända till Sverige 1523.

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

KUNGLIGA ANOR

Gustav Eriksson hade på långt håll kungligt blod i ådrorna genom att hans farmor, Birgitta Gustavsdotter (Sture), härstammade från kung Sverker den yngre via hans dotter Helena Sverkersdotter som var gift med lagmannen i Västergötland jarl Sune Folkesson.

Via Sverker den yngre härstammade Gustav från hans far, kung Karl Sverkersson, son till kung Sverker den äldre, medan modern tillhörde en norska hövdingaätten Thjottaätten.

Via Sverker den yngres hustru Kristina Stigsdotter Hvide härstammade Gustav från hennes far Stig Tokesen (Hvide), från den gamla danska Hvideätten och prinsessan Margareta av Danmark, vars far var den danske prinsen och hertigen Knut Lavard, stamfader för danska kungafamiljen Valdemarerna och deras ättlingar, vilken var son till kung Erik Ejegod av Danmark, och hans hustru Ingeborg av Kiev.

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

MARGARETAS MORMOR, Kristina Ingesdotter, var svensk prinsessa och furstinna av Novgorod, dotter till kung Inge den äldre och drottning Helena av Sverige (som även var syster till kung Blot-Sven), och gift med furst Mstislav I Vladimirovitj den store av Kiev, son till Vladimir II Monomach, vilken i sin tur var sonson till storfurst Jaroslav I "den vise" av Kiev, som var gift med Olof Skötkonungs dotter. Hans mor var troligen Anastasia (död 1067), dotter till den bysantinske kejsaren Konstantin IX Monomachos och kejsarinnan Zoë Porphyrogenita, en av de få bysantinska kejsarinnorna som föddes kejserlig, alltså som ett legitimt barn till en regent, fadern var Konstantin VIII, och därigenom kunde Gustav Vasa härstamma från den Makedoniska dynastin i Byzans och de olika romerska kejsarätterna. Via Inge den äldre var Gustav ättling till gamle kung Stenkil och hans förfäder vilka hade rötter rakt ner i Sveriges urgamla kungaätt, Ynglingaätten, vars förfäder är omnämnda i dikten Ynglingatal och där många kungar och hövdingar betraktas som sagokungar medan andra stöds av andra oberoende källor, och därför kan betraktas som historiskt belagda.

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

BJÄLBOÄTTEN OCH JARLAR

Konsolhuvud i Varnhems kyrka, identifierad som Birger jarl, med hertiglig krona
Konsolhuvud i Varnhems kyrka, identifierad som Birger jarl, med hertiglig krona
Via sin mors farmor Birgitta Gustavsdotter Sture (tre sjöblad) härstammade Gustav med två linjer av Bjälboättens lagmansgren från Magnus minnesköld som enligt den svenska s.k. "Genealogia folkungorum" skall ha varit bror till jarlarna Birger Brosa och Karl Döve, alla tre söner till Bengt snivil, vilken enligt den danska historikern Saxo var son till Folke den tjocke och prinsessan Ingegärd Knutsdotter av Danmark.

Via Finstaätten och Färla, Karl Erikssons ätt härstammade Gustav Vasa från Magnus minneskölds son Birger jarl, Stockholms grundare och stamfader till den den kungliga grenen av Bjälboätten, som förr kallades Folkungaätten.

GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

SVENSKA OCH DANSKA RIKSRÅD

Riksföreståndaren Sten Sture den äldre var hans morbror, hans fars kusin, biskopen Kettil Karlsson (Vasa) var riksföreståndare ett knappt år 1464-1465, och hans förfäder hade varit svenska riddare och riksråd, varav hans farfars far Krister Nilsson (Vasa) var riksdrots. Gustavs farfars morfar Erik Krummedige var dansk rikshovmästare, riddare och riksråd.

UTLÄNDSKA ADELSÄTTER

Gustav Vasa hade många utländska anor från kontinenten, däribland de danska och tyska adelsätterna Krummedige, Königsmarck, Nipertz, Pinnow, Skram, von Lembeck, von Thienen och von Vitzen, samt från ätten Scherembeke, ur vilken Vasaätten kan ha sitt agnatiska ursprung, eftersom namnet Vasaätten inte som tidigare påståtts kommer från ättens vapen, vilket före Gustav Vasa liknande Scherembekes, utan från en av de tidigaste släktgårdarna, Vasa gård i Uppland.

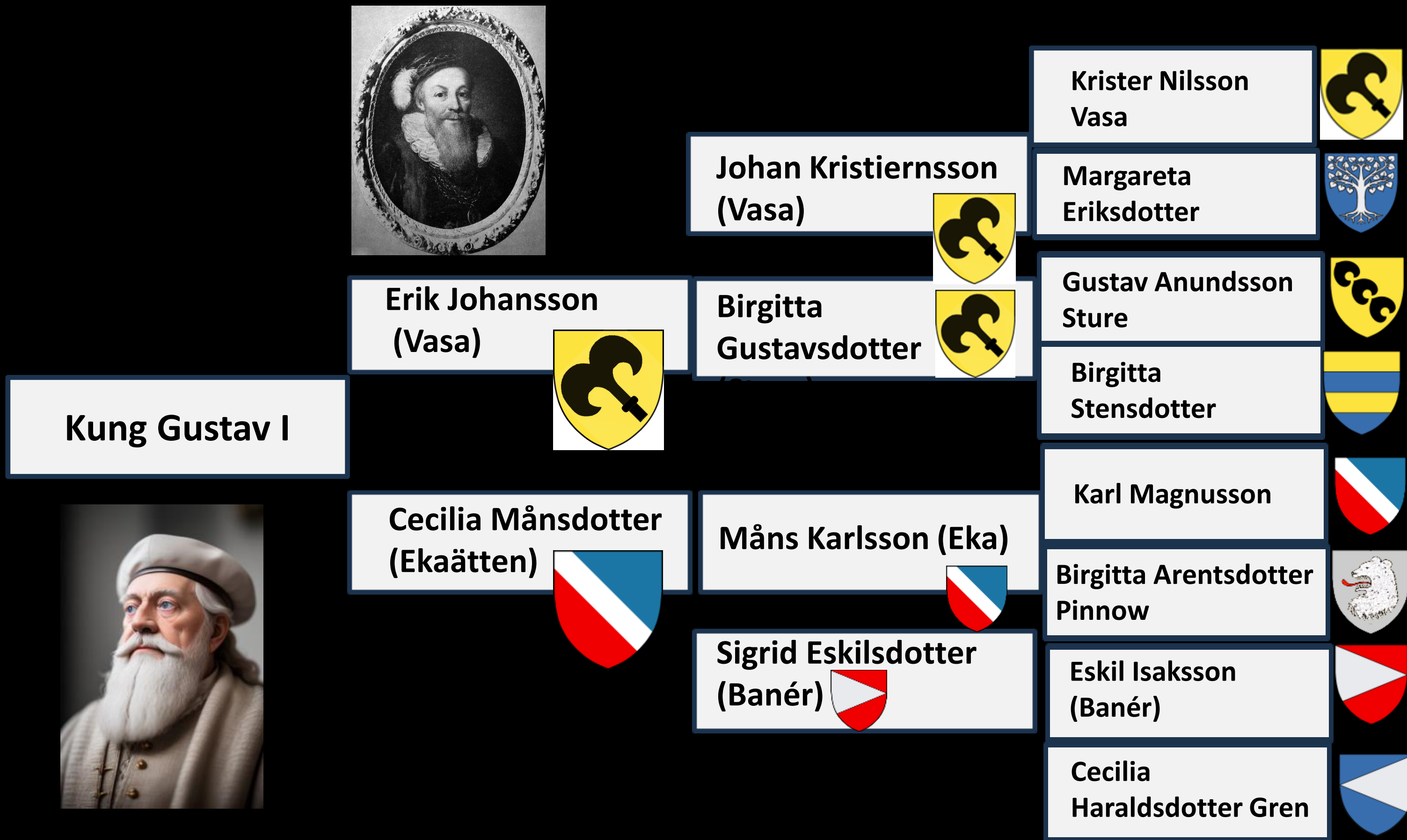
GUSTAV VASAS HÄRSTAMNING

SVENSKA FRÄLSEÄTTER

Gustav härstammade från gamla svenska frälseätter som Algotsönernas ätt, And, Banér, Bengt Bossons ätt, Bengt Hafridssons ätt, Bielke, Bjälboättens lagmansgren, Bjälboättens oäkta gren, Boberg, Bondeätten, Brun, Bååt, Ekaätten, Finstaätten, Fånöätten, Färla, Karl Erikssons ätt, Färla, Orestes Keldorssons ätt, Glysing, Gren, Gripätten, Lejonansikte, Hemming Ödgislessons ätt, Ivar Nilssons ätt, Kase, Lejonansikte, Lejonbalk, Likvidssönernas ätt, Lännaätten, Natt och Dag, Oxenstierna, Peter Ragnvaldssons ätt, Puke (frälsesläkt), Rickebyätten, Rumbyätten, Sparre av Aspnäs, Sparre av Tofta, Sparre av Vik, Äldre Stureätten, Tyrgils Knutssons ätt, Vingätten, Ulfstand af Årby (Årbyätten), och Ulvåsaätten.

Men Vasaätten var länge lågadlig, och hade bara tillhört högadeln under tre generationer, när Gustav 1521 väljs till riksföreståndare, och två år senare, 1523 till kung.

Antavla

Han var kung av Sverige 1523–1560 och dessförinnan riksföreståndare och den första svenska regenten av Vasaätten. Denna ätt utslocknade på svärdssidan genom den polske kungen Johan II Kasimirs död 1672 och på spinnsidan med drottning Kristinas död 1689. Många kungliga och adliga, men även borgerliga, Vasaättlingar lever idag kvar genom övrig kvinnlig härstamning och liksom Gustav Eriksson Vasa härstammar de alla från många äldre svenska frälsesläkter, den kungliga Sverkerätten, vars förfäder tillhörde gamla svenska och danska kungliga ätter som Stenkilsätten, Ynglingaätten och Estridska ätten, den Kievska Rurikdynastin, europeiska adelsätter och furstehus samt romerska kejsarätter.

Johan Kristiernsson (Vasa), född omkring 1426, död 4 juni 1477 på Rydboholms slott, Östra Ryd, var ett svenskt riksråd och riddare, son till Krister Nilsson (Vasa) och Margareta Eriksdotter Krummedige.

Krister (eller Kristiern) Nilsson (Vasa) till Vasa i Seminghundra härad och Björnö, Frötuna socken. Född cirka 1365, död 29 april 1442 på Viborgs slott. Riddare (1396), Häradshövding (1401), Riksråd (1413), ståthållare i Viborg (1417), drots (1435).

Nils Kettilsson (Vasa), död tidigast 1378, var väpnare, svenskt riksråd och fogde på slottet Tre Kronor, häradshövding i Frötuna skeppslag i Roslagen. Gift senast 1369 med Christina Jonsdotter (Rickebyätten).

Erik Segebodsen Krummedige, till Rundtoft, född 1364 i Köpenhamn, död 14 september, 1439. Son till Segebod Krummedige (född ca 1330) och Sidsel Skram (född 1342). Dansk rikshovmästare, riddare och riksråd.

von Thienen är en nordtysk adelsätt med ursprung från staden Tienen, varav en gren under medeltiden inflyttade till Sverige från Schleswig-Holstein via Danmark.

Erik Johansson (Vasa), född 1470 på Örbyhus slott, död 8 november 1520 på Stortorget (avrättad vid Stockholms blodbad), var en svensk riddare och riksråd.

Gustav Sture, riddare och riksråd, född cirka 1410, död cirka 1444, var son till Anund Algotsson Sture och Christina Anundsdotter (Lejonansikte).
Han var gift med Birgitta Stensdotter (Bielke), död omkring 1462, dotter till Sten Turesson (Bielke) och Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta), syster till kung Karl Knutsson (Bonde) och mor till riksföreståndaren Sten Sture den äldre; hon gifte sig senare med riddaren och riksrådet Gustav Karlsson (Gumsehuvud)

Cecilia Månsdotter (Eka), född efter 1475, död 1522 i pesten under fångenskap i Blåtårn (Köpenhamns slott), var en svensk adelskvinna. Hon är framförallt känd för att hon var mor till den svenske kungen Gustav Vasa.

Karl Magnusson, riddare, riksråd. Nämnd 1421–1467, Död 1467/1473. Son till Magnus Trottesson (Eka) och Märta Magnusdotter (Kase). Gård i Eka, Lillkyrka sn. Gift med Birgitta Arentsdotter Pinnow, dotter till Arent Pinnow och Elin Andersdotter; död efter år 1489.

Sten Turesson (Bielke), född omkring 1380, död 1431, var ett svenskt riksråd, herre till Örby i Vendels socken. Han var son till Ture Bengtsson (Bielke) och Helena Magnusdotter (Sparre av Aspnäs). Fosterfar till Karl Knutsson (Bonde)

Anund Algotsson Sture, även kallad Sture Algotsson, född 1380 och död 1434 var riddare i Grönskog, Fliseryd och även riksråd, son till Algot Magnusson (Sture) och Märta Bosdotter.
Han var gift med Christina Anundsdotter (Lejonansikte).
Barn:Gustav Anundsson Sture, född cirka 1410, död cirka 1444

Margareta Karlsdotter, död 1428, tillhörde ätten Sparre av Tofta och var dotter till Karl Ulfsson (Sparre av Tofta). Hon var både mor till Sveriges kung Karl Knutsson (Bonde), och farmors mormor till Sveriges kung Gustav Vasa.

Eskil Isaksson (Banér) var ett svenskt riksråd, riddare, häradshövding och herre till Venngarn, född omkring 1415 och nämnd mellan 1438 och 1481. Han var häradshövding i Olands härad och hövitsman på flera slott. Eskil Isaksson var son till Isak Isaksson (Banér), (död efter 1425).

Sigrid Eskilsdotter (Banér), född under andra hälften av 1400-talet på Lindholmens gård, död hösten 1527 på Gäddeholm, var en svensk adelsdam. I sitt första äktenskap födde hon dottern Cecilia Månsdotter (Eka) som blev mor till kung Gustav Vasa.

Cecilia Haraldsdotter (Gren), födelse- och dödsår okända (levde dock ännu 1465), var en svensk adelsdam. Hon var dotter till Harald Stensson Gren och Sigrid Tomasdotter van Vitzen samt brorsdotter till riksrådet Magnus Gren. Hon blev även mormors mor till Gustav Vasa.

von Vitzen (också van Vitzen) var en svensk medeltida frälseätt med ursprung från Mecklenburg och Sachsen-Anhalt i Tyskland.

Rickebyätten kallas medlemmar i en släkt från Rickeby i Vidbo, i nuvarande Sigtuna kommun , vilken tillhörde svensk uradel under medeltiden. Ibland kallas ätten Stierna, eller Stierna av Rickeby, efter skölden som var styckad och belagd med 7-uddig stjärna

Den äldre Pukeätten, var en svensk medeltida frälsesläkt från Östergötland vars äldsta kända medlem var riddaren Ragvald Puke, nämnd levande 1296–1308. Enligt traditionen härstammar även den på Svenska riddarhuset introducerade ätten ätten af Puke från honom.

Skram var en dansk adelsätt, vilken utslocknade under 1700-talet.Vapen: En halv enhörning i silver på blått fält
Peder Skram är omnämnd 1315, och var far till Cecilia Pedersdotter Skram (Sidsel Skram), vilken var född 1342 och gift med Segebod Krummedige

Ekaätten var en svensk stormansätt som tillhörde svensk uradel, och var mycket betydande under medeltidens två sista århundraden.
Ekaätten är ett sentida namn givet efter släktens mest kända sätesgård: det uppländska godset Eka. Gården låg i Lillkyrka socken nära Enköping.

Johan von Thienen (I Tyskland känd som Johannes II. von Thienen eller Johann, dictus de Tyne) född 1342, död 1397, var en tysk riddare, herre till Tollschlag och Wippendorf, och från 1381 var han greve Nikolaus av Holsteins drots till grevskapet Holstein-Rendsburg.

Oxenstierna är en månghövdad svensk uradlig ätt från Småland och är en av Sveriges äldsta adelsätter. Från ätten har flera grenar avknoppats: Oxenstierna af Croneborg, Oxenstierna af Eka och Lindö, Oxenstierna af Korsholm och Wasa och Oxenstierna af Södermöre.

Kase var en äldre svensk frälsesläkt, som levde mellan 1300-talet och 1400-talet i Uppland och Södermanland. Ätten anses inte ha någon koppling till den yngre adelsätten Kåse.

Isak Björnsson, omnämnd 1375-1388, väpnare och häradshövding i Olanda hundare i folklandet Tiundaland, nuvarande Oland i norra Uppland. Gift med Gertrud Andersdotter, dotter till den uppländske frälsemannen väpnaren Anders Tomasson (Årbyätten) till Lisa och Finsta.

Generation 6, enligt Hans Gillingstam: Konung Gustav I:s anor. Svenska antavlor 1989, s 477--485.[14] [hide]

Nummer	Namn	Frälseätt	Beskrivning av vapnet	Vapen
32/1	okänd far?	möjligen ätten Scherembeke?		
32/2	okänd?			
32/3	Jon Nilsson (Rickebyätten)	Rickebyätten	Vapen: styckad och belagd med 7-uddig stjärna	
32/4	NN. Kettilsdotter Puke	Puke	Vapen: en svart, uppåt fläkt örnvinge i gult fält.	
32/5	Segebod Krummedige	Krummedige	Vapen: en vit lind i blått fält	
32/6	Sidsel Skram	Skram	Vapen: en halv enhörning i silver på blått fält	
32/7	Johan von Thienen	von Thienen	Vapen: skölden kluven, högra fältet av guld med tre röda rutor, vänstra fältet av guld med två svarta bjälkar	
32/8	Anna von Lembeck	von Lembeck	Vapen: Ett nässelblad av silver på röd sköld (Tyska: *ein silbernes Nesselblatt auf rotem Schild*)	
32/9	Algot Magnusson (Sture)	Vingätten	Vapen: I fält av guld tre balkvis ställda svarta sjöblad	
32/10	Märta Bosdotter (Natt och Dag)	Natt och Dag	Vapen: Delad i guld och blått	

G
U
S
T
A
V

V
A
S
A

32/10	Marta Bosdotter (Natt och Dag)	Natt och Dag	Vapen: Delad i guld och blått	
32/11	Anund Jonsson (Lejonansikte)	Lejonansikte, Hemming Ödgislessons ätt	Vapen: rött lejonhuvud på guld	
32/12	Agneta Nipertz	Nipertz	Vapen: på guld en svart upprätt stående enhörning	
32/13	Ture Bengtsson (Bielke)	Bielke	Vapen: tre gånger delad i guld och blått	
32/14	Margareta Arvidsdotter (Sparre av Vik)	Sparre av Vik	Vapen: röd sparre på guld	
32/15	Karl Ulfsson (Sparre av Tofta)	Sparre av Tofta	Vapen: röd sparre på guld	
32/16	okänd, eller Cecilia (bådas föräldrar okända)?	okänd		
32/17	Trotte Pedersson (Eka)	Ekaätten	Vapen: två gånger styckad sköld i blått, silver och rött	
32/18	Ingegärd Johansdotter (Bjälboättens oäkta gren)	Bjälboättens oäkta gren	Vapen: tre gånger ginstyckad i guld och rött	
32/19	Magnus Kase	Kase	Vapen: en sjuuddig stjärna (tinktur okänd)	
32/20	Bengta Bengtsdotter (Oxenstierna)	Oxenstierna	Vapen: på guld en röd oxpanna med två därifrån utgående horn	

GUSTAV VASA

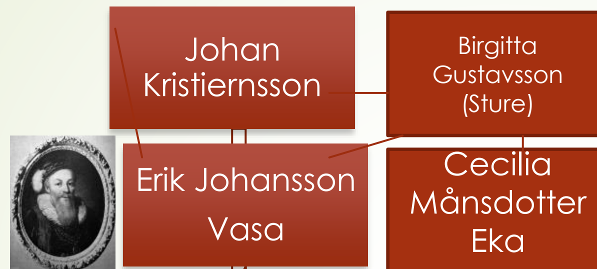
32/21	Johan Pinnow	Pinnow	Vapen: ett björnhuvud	
32/22	Tideka Andersdotter (Årbyätten)	Årbyätten	Vapen: sköld kluven av stora tandskuror	
32/23	Anders Tomasson	Årbyätten	Vapen: sköld kluven av stora tandskuror	
32/24	Märta Bengtsdotter (Sparre av Hjulsta och Ängsö)	Sparre av Hjulsta och Ängsö	Vapen: röd sparre på guld	
32/25	Isak Björnsson (Banér)	Banér	Vapen: en spets av silver från höger på fält av silver	
32/26	Gertrud Andersdotter	Årbyätten	Vapen: sköld kluven av stora tandskuror	
32/27	Sigge brun	Brun (ätt)	Vapen: en högt delad sköld, i nedre fältet 13 kulor ordnade 4-3-3-2-1	
32/28	Birgitta Nilsdotter (Lännaätten)	Lännaätten	Vapen: två röda spetsar uppifrån på fält av guld	
32/29	Sten Haraldsson (Gren)	Gren	Vapen: En spets av silver från vänster på blått fält	
32/30	Cecilia Nilsdotter, (Ivar Nilssons ätt)	Ivar Nilssons ätt	Vapen: fyrstyckad i guld och rött	
32/31	Tomas Von Vitzen	von Vitzen	Vapen: på guld en röd springande (hoppande?) räv eller ulv	

G
U
S
T
A
V

V
A
S
A

Gustav Vasa

Erik Johansson (Vasa), född omkring 1470, död 8 november 1520 (avrättad vid Stockholms blodbad), riddare och riksråd. Han var son till Johan Kristiernsson (Vasa) och Birgitta Gustavsdotter (Sture). Erik Johansson var far till Gustav Vasa (sedermera svensk kung), gift med Cecilia Månsdotter (Eka) (1470 - 1522), som dog i pesten under fångenskap i Köpenhamn.

Barn: till Erik Johansson /Cecilia Månsdotter Eka
1.Johan Eriksson (Vasa),
2.Magnus Eriksson (Vasa), pestdöd 1529.
3.Anna Eriksdotter (Vasa)
4.Birgitta Eriksdotter (Vasa)
5.Gustav Eriksson (Vasa) (1496 - 1560), kung av Sverige 1523-1560
6.Margareta Eriksdotter (Vasa) Gift med Joakim Brahe och Johan av Hoya (-1536)
7.Märta Eriksdotter (Vasa), pestdöd 1522 under fångenskap i Blå tornet i Köpenhamn.
8.Emerentia Eriksdotter (Vasa), pestdöd 1522 under fångenskap i Blå tornet i Köpenhamn.

Gustav Vasa

Fru 1

Katarina

Gustav Vasa

Fru 2

Margareta

Barn

Erik XIV

Johan III

Katarina

Cecilia

Magnus

Karl

Anna

Sten

Sofia

Elisabet

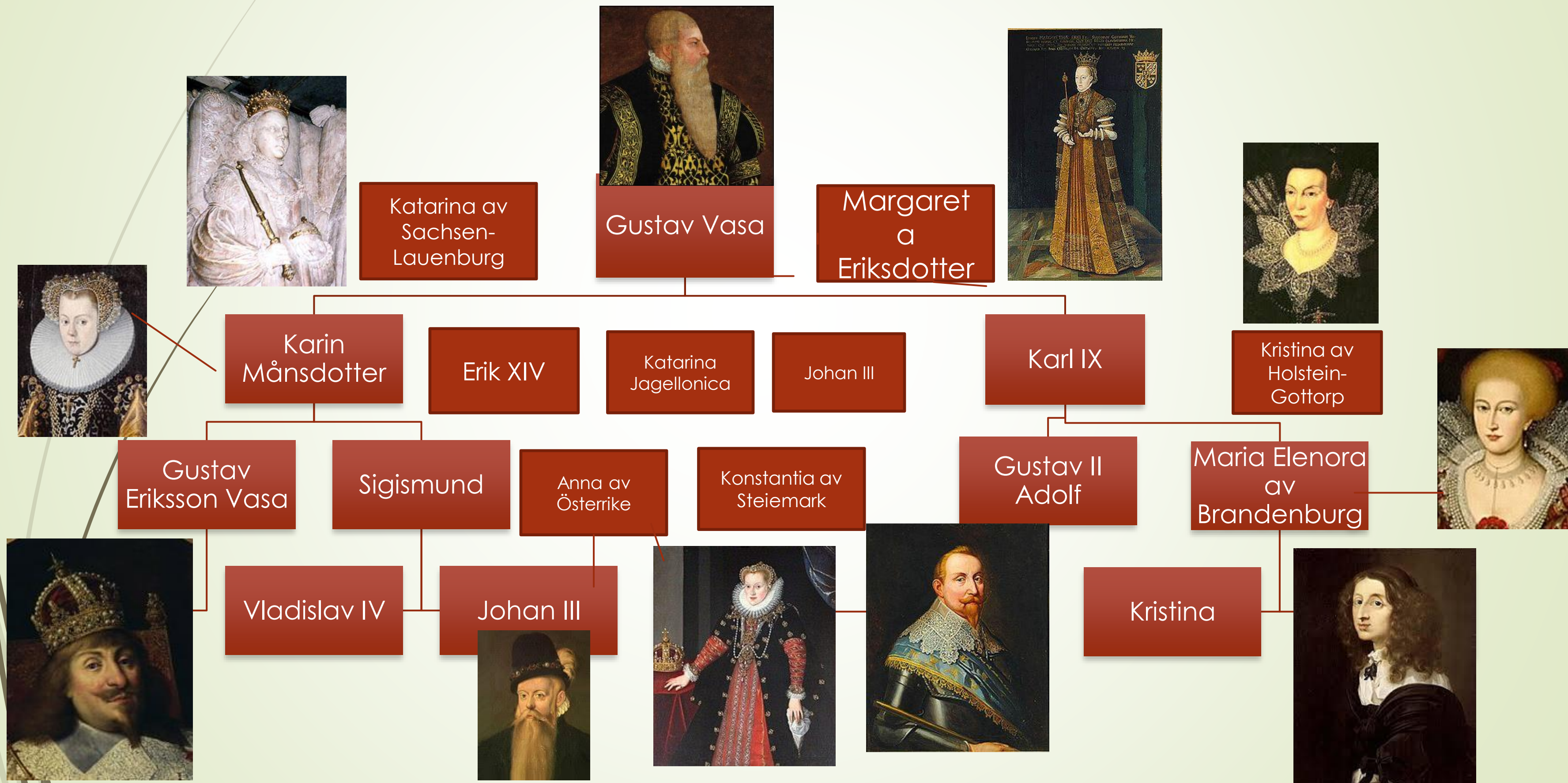
Karl IX

Cecilia Vasa

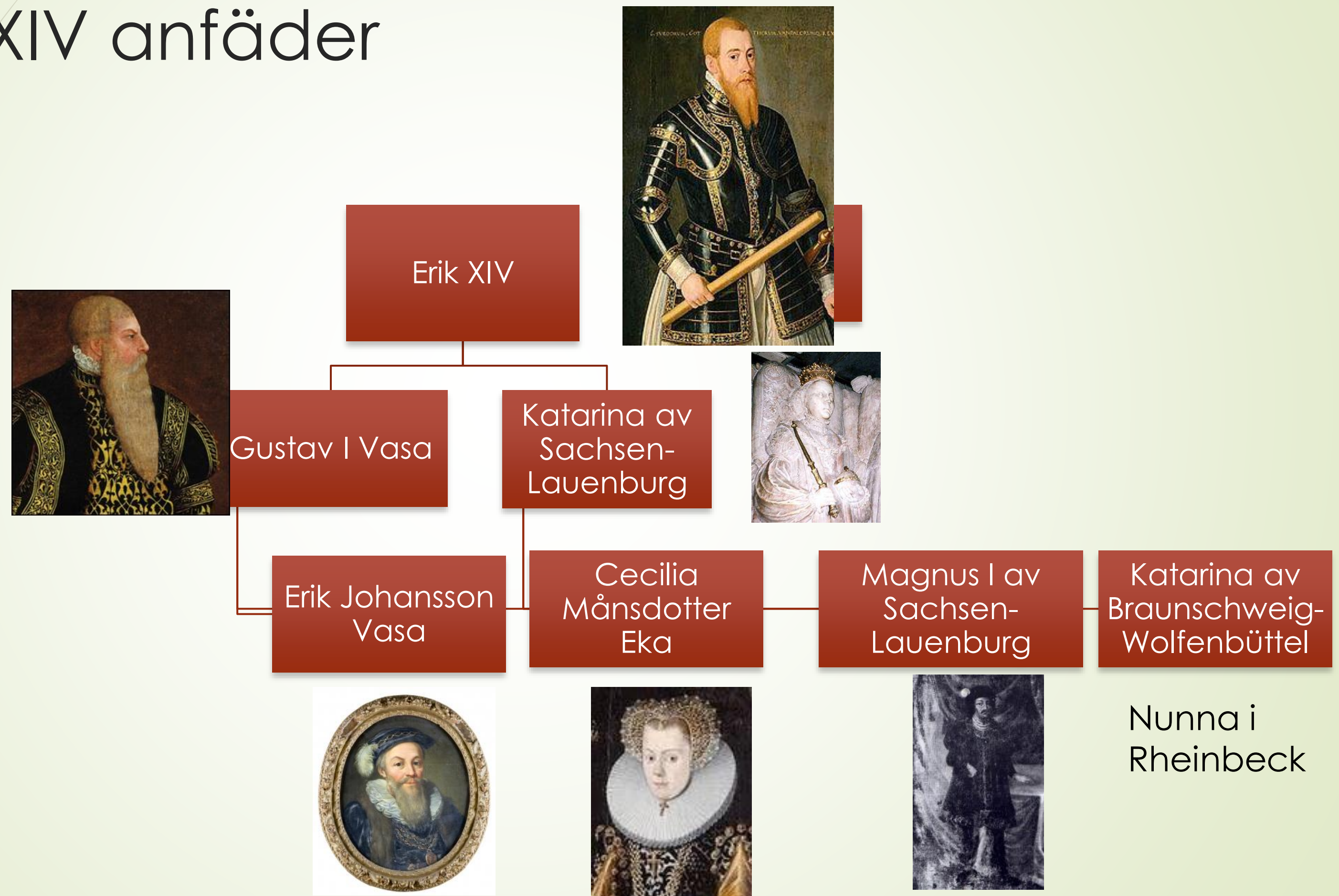

Gustav Vasa

Katarina av Sachsen-Lauenburg
Gustav Vasa
Margareta Eriksdotter
Karin Månsdotter
Erik XIV
Katarina Jagellonica
Johan III
Karl IX
Kristina av Holstein-Gottorp
Gustav Eriksson Vasa
Sigismund
Anna av Österrike
Konstantia av Steiemark
Gustav II Adolf
Maria Elenora av Brandenburg
Vladislav IV
Johan III
Kristina

Erik XIV anfäder

Johan III

Johan III

Katarina Jagellonica

Elisabeth

Sigismund

Anna

Johan

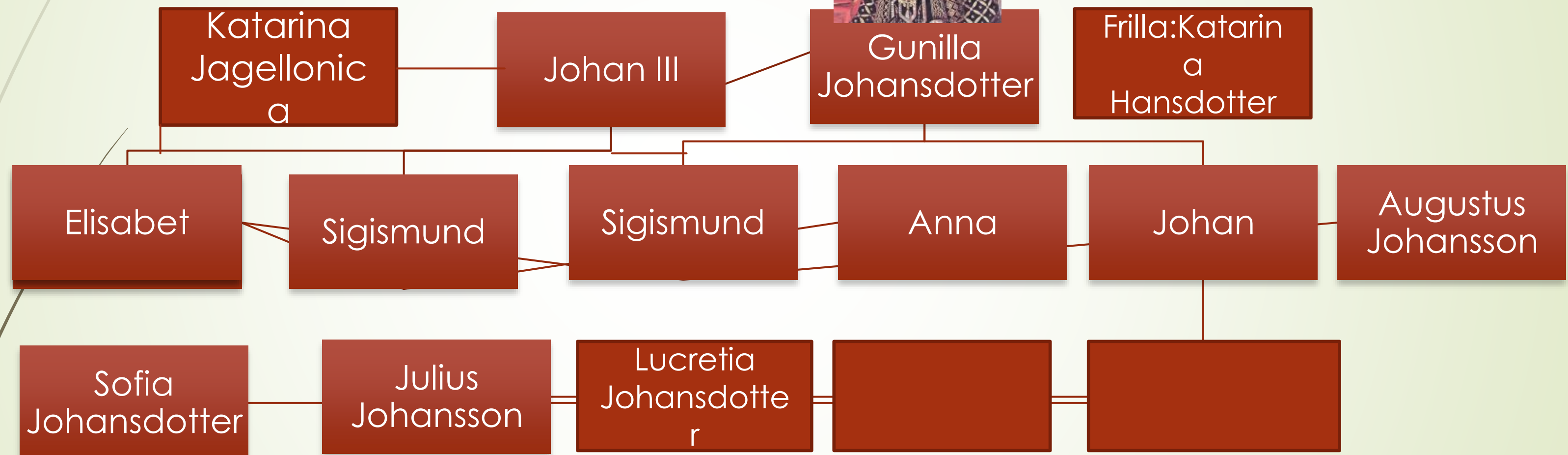
Johan III

Barn

Barn med drottning Katarina:
Elisabet (1564-18 januari 1566), kallad Isabella (Johansdotter av Sverige)
Sigismund (1566-1632)
Anna (1568-1625)

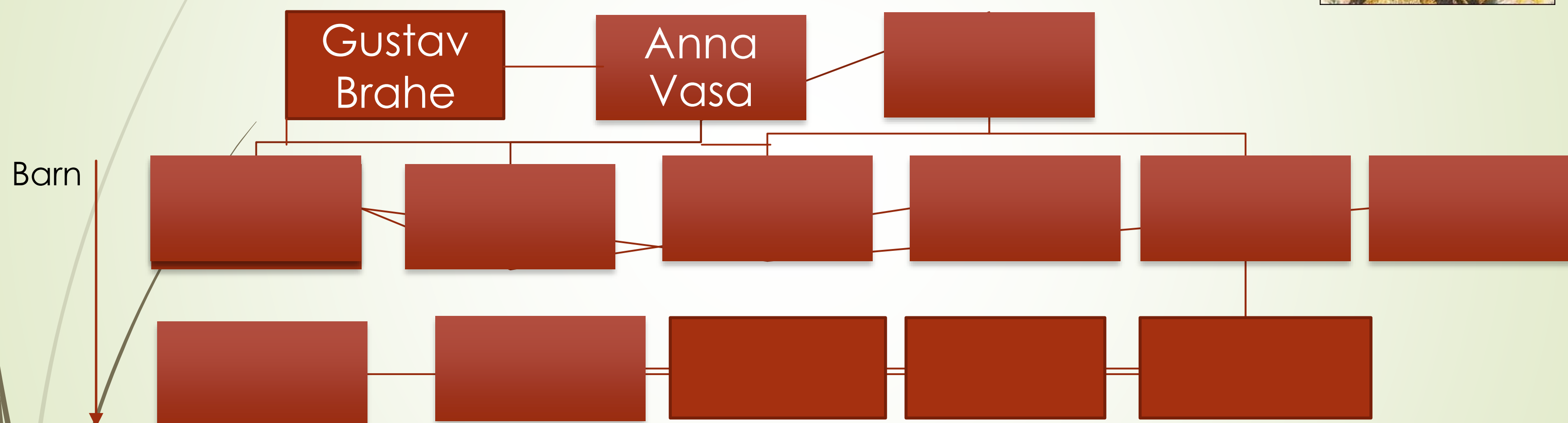
Barn med drottning Gunilla: Johan (1589-1618)

Barn med frillan Katarina Hansdotter:
Augustus Johansson (född 1557, död 1560)
Sofia Johansdotter (född cirka 1559, död 1583, gift med Pontus De la Gardie)
Julius Johansson (född 1560, död 1580 eller 1581)
Lucretia Johansdotter (född 1561, död 1585)

Anna Vasa

Född 17 maj 1568
Eskilstuna, Sverige
Död 26 februari 1625
Brodnica, Polen-Litauen

Familj utan gifte
Partner Gustav Brahe

Sigismund

Johan Kasimir 1607-1608 (blev 1 år)
Johan II Kasimir av Polen 1609-1672
Johan Albert Vasa 1612-1634, biskop i Kraków.
Karl Ferdinand Vasa 1613-1655
Alexander Karol Vasa 1614-1634
Anna Konstantia, född och död 1616
Anna Katarina Konstantia Vasa 1619-1651

Anna Maria
Katarina
Vladislav IV
Katarina
Kristofer

Fru 1

Fru 2

Anna av Österrike — Sigismund — Konstantina av Seiemark

Barn

Anna Maria | Johan Kasimir | Vladislav IV | Katarina | Katarina | Kristoffer

Johan II Casimir | Johan Albert | Karl Ferdinand | Alexander Karl | Anna Konstantia | Anna Katarina

Anna Maria, född 23 maj 1593, död 9 februari 1600
Katarina född 9 maj 1594, död 5 juni 1594
Vladislav, född 9 juni 1595, död 20 maj 1648, kung av Polen 1632–1648
Katarina, född 27 september 1596, död 2 juni 1597
Kristofer född och död 31 januari 1598

Johan Casimir II Vasa

Med Johan Kasimirs död 1672 utslocknade Vasaätten på manslinjen

född 22 mars 1609 i Kraków, död 16 december 1672 i Nevers i Frankrike,

Maka

Claudine Françoise Mignot

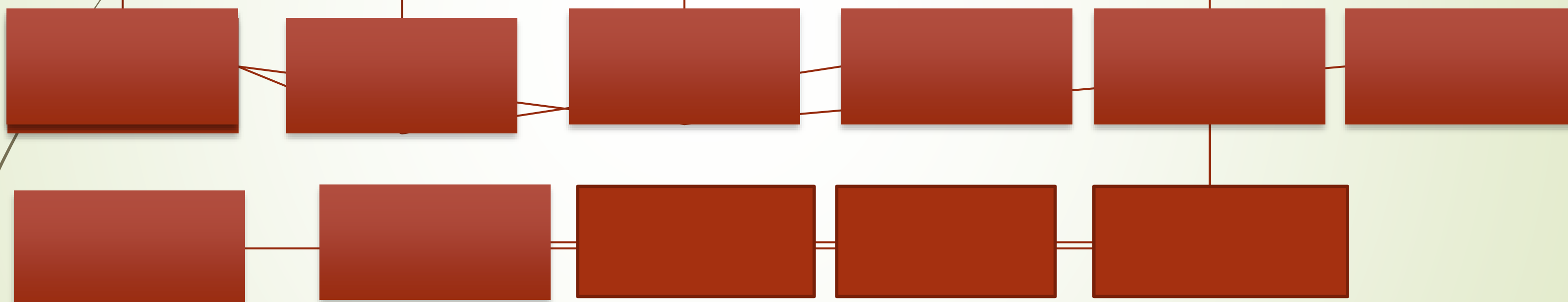
Johan Casimir II Vasa

Maka

Marie Louise Gonzaga

Barn

Född: 20 januari 1624, Paris, Frankrike
Död: 30 november 1711, Grenoble, Frankrike
(Claudine)

Född: 18 augusti 1611, Nevers, Frankrike
Död: 10 maj 1667, Warszawa, Polen
(Marie Louise)

Vladislav IV

ML sedan gift med
Johan II
Bror till V.IV

Maka 1

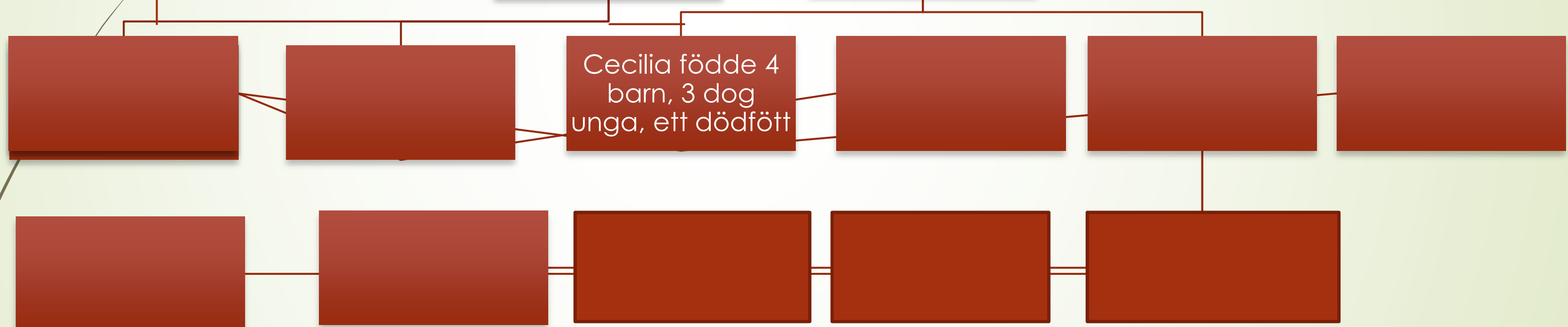
Cecilia Renata av Österrike

Vladislav IV

Maka

Marie Louise av Mantua

Barn

Cecilia Renata av Österrike, i Polen känd som Cecylia Renata, född 16 juli 1611 i Graz, död 24 mars 1644 i Vilnius, var drottning av Polen.

Marie Louise av Gonzaga-Nevers och Mantova eller Lovisa Maria Gonzaga, i Polen kallad Ludwika Maria Gonzaga, född 18 augusti i Paris 1611, död 10 maj 1667 i Warszava,

Johan Vasa (Johansson)

Far: Johan III Vasa (Gustavsson) (1537 - 1592)
Mor: Gunilla Bielke (Johansdotter) (1568 - 1597)

Sambo med Elisabet Hand (Håkansdotter) (1588 - 1651)

Barn med:

Fru 2

Kerstin Månsdotter

Johan Vasa

Maria Elisabet (Karlsdotter)

Barn

Barn Hans Johansson (dog i Tyskland)

Född: Johan 1589-04-18 Uppsala, Uppland 1)
Källan C J Gardberg - Tre Katarinor på Åbo slott - anger födelseåret till 1590.
Död: 1618-03-05 Bråborg, Bråborgs slott 2)

Född: 1596-03-10 Örebro, Örebro slott,
Död: 1618-08-07 Bråborg, Bråborgs slott
(Maria Elisabet)

Far: Karl IX Vasa (Gustavsson) (1550 - 1611)
Mor: Kristina av Holstein-Gottorp (1573 - 1625)

Elisabet Vasa

Elisabet Vasa, född 4 april 1549 på kungsgården i Kungsör, död 19 november 1597 i Stockholm

Make

Elisabet Vasa

Kristofer av Mecklenburg

Barn

Margareta Elisabet av Mecklenburg (1584-1616).

Kristofer av Mecklenburg, född 30 juli 1537, död 4 mars 1592, var en mecklenburgsk hertig.

Sigrid Eriksdotter Vasa

Henrik Klasson Tott, född omkring 1552 i Finland, död omkring 1603 i Polen

Nils Nilsson (Natt och Dag), född 1554, död 12 april 1613,

född 15 oktober 1566 på Svartsjö slott, död 24 april 1633 på Liuksiala kungsgård

Make 1

Make 2

Henrik Klasson Thott

Sigrid Eriksdotter Vasa

Nils Nilsson (Natt och Dag)

Barn

Åke

Anna

Erik

Johan

Åke Åke Henriksson Tott, född 4 juni 1598 på Gerknäs gård, Nyland, död 15 juli 1640, maka friherrinnan Sigrid Bielke (1607–1634), barn Claes Thot, född den 14 augusti 1630 på Ekolsund i Uppland, död den 12 juli 1674 i Paris, barn Åke.

Anna

Erik

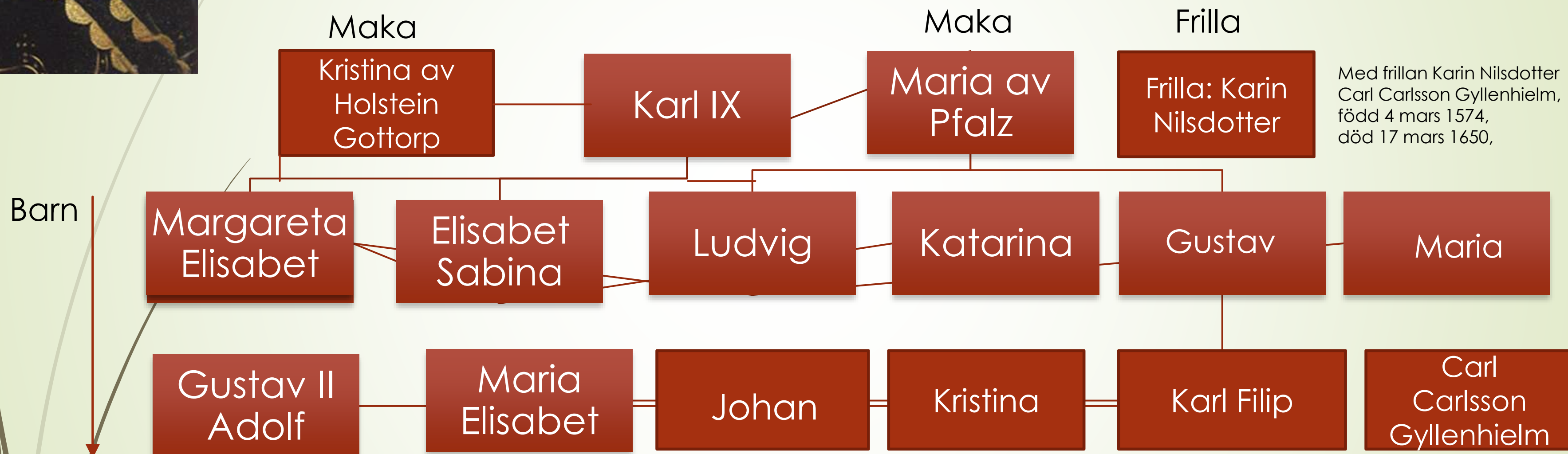
Johan

Karl IX

MARGRETA ELISABET, föddes 24 september 1580 i Nyköping och dog endast som 5-åring 26 augusti 1585, troligen var det farsot som bortryckte henne och sin syster Elisabet Sabrina, 1582-1585.

Karl IX, först känd som Hertig Karl, född 4 oktober 1550 i Stockholm, död 30 oktober 1611 i Nyköping

Med frillan Karin Nilsdotter Carl Carlsson Gyllenhielm, född 4 mars 1574, död 17 mars 1650,

Med Maria av Pfalz
Margareta Elisabet, född 24 september 1580, död 26 augusti 1585
Elisabet Sabina, född 12 mars 1582, död 6 juli 1585
Ludvig, född 17 mars 1583, död 26 maj samma år
Katarina, född 10 november 1584, död 13 december 1638, gift med pfalzgreven Johan Kasimir av Pfalz-Zweibrücken, mor till Karl X Gustav
Gustav, född 12 juni 1587, död 4 december samma år
Maria, född 18 december 1588, död 24 april 1589

Med Kristina av Holstein-Gottorp
Gustav II Adolf, född 9 december 1594, död 6 november 1632, kung av Sverige 1611–1632
Maria Elisabet, född 10 mars 1596, död 7 augusti 1618, gift med Johan, hertig av Östergötland
Kristina, född 26 november 1598, död 25 maj 1599
Karl Filip, född 22 april 1601, död 25 januari 1622

Gustav II Adolf

Maka

Frilla: Maria av Slotts

Gustav II Adolf

Maria Elenora av Brandenburg

Barn

Namnlös dotter död vid födsel

Kristina

Namnlös son död vid födsel

Drottning Kristina

Gustav Gustavsson

Barn med drottning Maria Eleonora
En namnlös dotter död vid födseln (1621)
Kristina (1623-1624)
En namnlös son död vid födseln (1625)
Kristina (1626–1689), regerande drottning av Sverige 1632–1654

Barn med älskarinnan Margareta Slots
Gustav Gustavsson af Wasaborg (1616-1653)

Drottning Kristina

Kristina, senare Kristina Alexandra, född 8 december (enl. g.s.) 1626 på slottet Tre Kronor, död 19 april (enl. n.s.) 1689 i Rom, var drottning av Sverige i egen rätt från 1632 till 1654, regerande från 1644 (Barnlös, ej make)

Barn

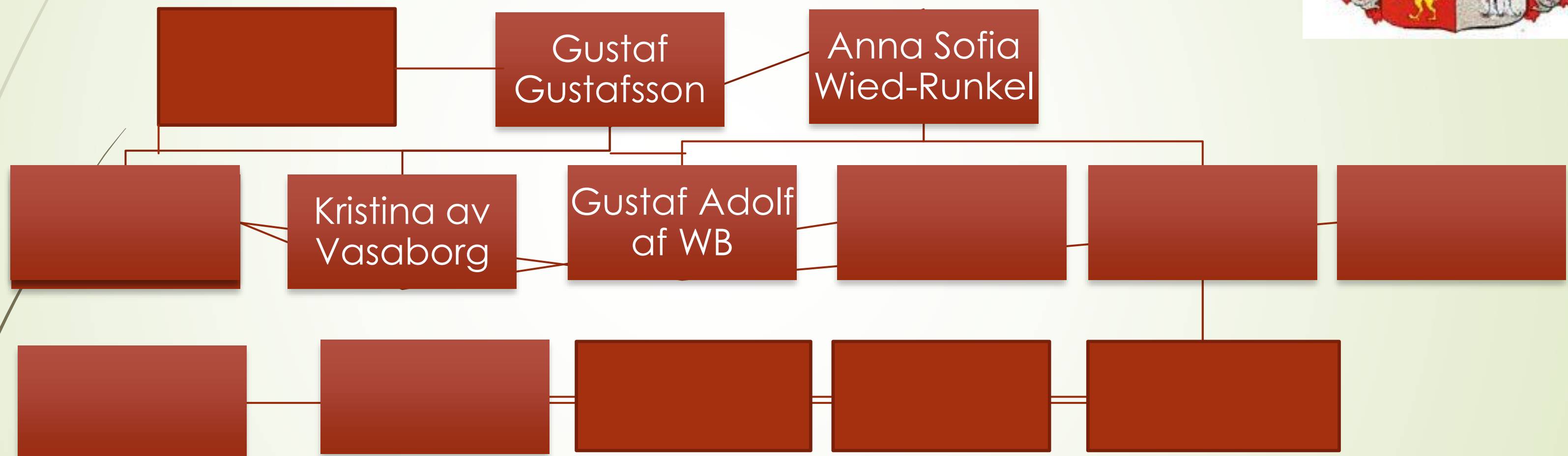

Gustaf Gustafsson af Wasaborg

Gustaf Gustafsson, född 24 april 1616 i Stockholm, död 25 oktober 1653 i Wildeshausen, Bremen

Han var gift med grevinnan Anna Sofia Wied-Runkel (död 1694) och hade två barn:

Kristina af Vasaborg (1644–1689) Hustru till Wolmar Wrangel, baron av Lindeberg
Gustaf Adolf af Wasaborg (1653–1732)maka: Angelica Catharina von Leiningen-Westerburg

Gustav Vasas koppling till Bernadotte 1

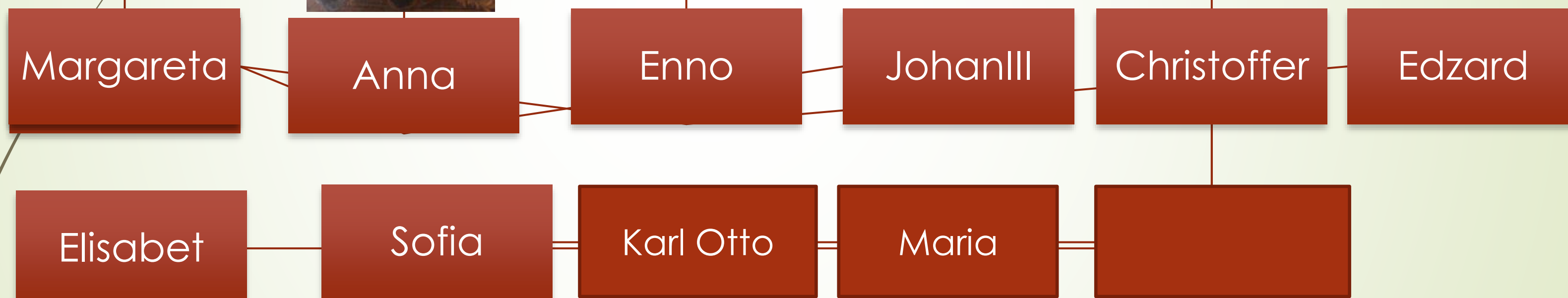
Katarina Gustavsdotter Vasa

Katarina Vasa, född 6 juni 1539 i Stockholm, död 21 december 1610 i Berum, Ostfriesland

Edzard II, greve av Ostfriesland och huset Cirksena. Född 24 juni 1532, död 1 mars 1599.

Margareta (22 november 1560–8 september 1588)
Anna (26 juni 1562–21 april 1621) Anna gifte sig den 12 juli 1583 i Heidelberg med kurfurst Ludvig VI av Pfalz-Simmern, som dog den 22 oktober samma år. Hon gifte sig en andra gång den 21 december 1585 med markgreve Ernst Fredrik av Baden-Durlach. Anna gifte sig en tredje gång 1617 med hertig Julius Henrik av Sachsen-Lauenburg. Anna födde inga barn.
Enno III (30 september 1563–19 augusti 1625) (anfader till Viktoria I av Storbritannien)
Johan III av Rietberg (1566–29 september 1625)
Christoffer (1569–1636)
Edzard (ca 1571–1572)
Elisabet (ca 1572–1573)
Sofia (5 juni 1574–20 mars 1630)
Karl Otto (1577–28 februari 1603)
Maria (1 maj 1582–9 juli 1616)

var kung av Sverige 1523–1560 och riksföreståndare 1521–1523, under det pågående befrielsekriget. Hans makttillträde, inlett som ett uppror mot unionskungen Kristian II efter Stockholms blodbad, innebar slutet för Kalmarunionen. Gustav tillhörde Vasaätten, som genom honom blev den första monarkiska dynastin som regerade ett enat svenskt kungadöme som ett arvrike. Hans regering kännetecknas av införandet av ett starkt centralstyre i hela riket med en effektiv byråkrati och en evangelisk statskyrka grundad på Luthers lära.

Genom sin farmor, Birgitta Gustavsdotter (Sture), härstammade Gustav från kung Sverker den yngre; han hade alltså kungligt blod i ådrorna, om än på långt håll.

Av Gustavs sju syskon dog fyra i ung ålder och två dog i dansk fångenskap. Systern Margareta Eriksdotter gifte sig 1516 med Joachim (Jacob) Bragde (Brahe), som avrättades vid Stockholms blodbad den 8 november 1520. I detta äktenskap föddes sonen Per Brahe den äldre (1520–1590), sedermera riksråd och greve. Margareta gifte sedan om sig 1525 med greven Johan av Hoya och Bruchhausen (död 1535).

Gustav Vasas far:Erik Johansson (Vasa), född 1470 på Örbyhus slott, död 8 november 1520 på Stortorget (avrättad vid Stockholms blodbad), var en svensk riddare och riksråd. Han var son till Johan Kristiernsson (Vasa) och Birgitta Gustavsdotter (Sture). Erik Johansson var far till Gustav Vasa (sedermera svensk kung), i gifte med Cecilia Månsdotter (Eka), som dog i pesten under fångenskap i Köpenhamn. Erik Johansson var häradshövding i Danderyd och Rydbo och 1504–05 hövitsman på Kastelholms slott på Åland. Han ägde sätesgården Rydboholm i Uppland.

Gustav Vasas fars gård: Slottet fick sitt nuvarande utseende på 1700-talet. Av särskild kulturhistoriskt intresse är Vasatornet, byggd i mitten av 1500-talet, och uppkallat efter Gustav Vasa, som tillbragde en stor del av sin uppväxt på Rydboholm.

Tre Kronor (ursprungligen Stockholm eller Stockholms slott) var en borg och försvarsanläggning som utvecklades till slott och kungligt residens på Stadsholmen i Stockholm, enligt traditionen grundat av Birger jarl vid 1200-talets mitt. Anläggningen kom att kallas Tre Kronor efter 1588. Byggnaderna förstördes i Slottsbranden 1697, och på platsen uppfördes därefter det nuvarande Stockholms slott.

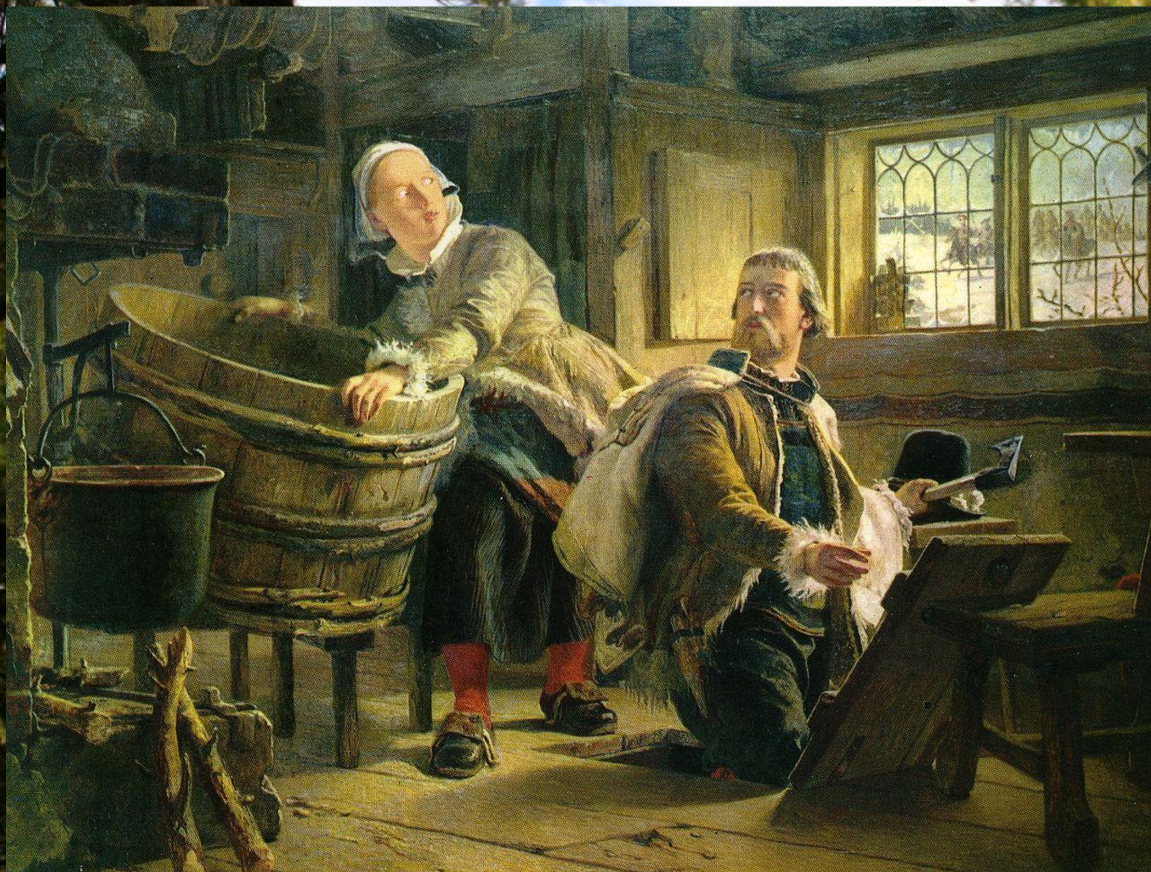
(Gustav Vasas dödsplats)

Isala lada

Vid Isala lada uppehöll sig Gustav Vasa under vintern 1520 som flykting undan danskarna. När danska knektar sökte efter honom visste kronoskytten Sven Elfsson och dennes hustru på råd och behandlade den blivande kungen som dräng. Det berättas att fru i huset "klappade" till "drängen" över ryggen med bakspaden och hutade åt honom med orden: Vad står du och gapar efter på främmande, liksom du aldrig sett folk förr. Packa dig ut på logen och tröska!. Danskarna trodde inte att en bonde skulle våga behandla Gustav på ett sådant sätt och tog honom därför såsom dräng i stugan. (Denna berättelse ingick inte i Peder Svarts krönika utan upptecknades på 1600-talet)

Intill ladan har en sten rests efter Gustav III:s besök vid ladan 1788. På väggen står det ristat Kung Jösta har tröskat här.

Sven Elfsson tar honom härifrån mot byn Marnäs en dryg mil från Isala och Per och Mats Olsson. Gustav göms i ett hölass då trakten vimlar av Danska knektar. Enligt vissa källor skickades Gustav av Herr Jon till Sven Nilsson i Isala men att det var skjutsbonden Sven Elfsson som tog honom till Marnäs.

Gustav räddas ner i källaren undan danskarna; som skildrat i målningen Gustav Vasa och Tomt Margit (1860), av Johan Fredrik Höckert.

Ornässtugan i Dalarna
Ornässtugan är ett museum
Gustav Vasas vandring i Dalarna. I december 1520 anlände Gustav Vasa till Ornäs och bad husbonden om hjälp.

Brunnbäck är ett litet samhälle 8 km sydost om Avesta och i närheten av Krylbo i Dalarna, vid Dalälven. År 1521 stod här slaget vid Brunbäcks färja, där ett uppbåd av dalkarlar under ledning av Peder Svensson från Vibberboda och Olof Bonde från Norrbärke slog ner en här av danska knektar genom en kringgående rörelse och ett anfall som tvingade ner danskarna i älven.

Brunbäcks färja var ett färjställe vid Dalälven, i en vacker nejd i Folkärna socken. Platsen, förr räknad som Dalarnas slutpunkt i söder och såsom gränsort livligt trafikerad samt av en viss betydelse, är särskilt bekant för dalkarlarnas seger där över Kristian II:s trupper i april 1521.

I Mora manar Gustav Vasa till uppror mot den danska överheten. Året är 1520 och ett nytt Sverige ska just ta form. När Sandberg målade scenen 1836 uppfattades Gustav Vasa som en nationalhjälte. Sandberg utförde också motivet som en stor freskmålning i Vasakoret i Uppsala domkyrka. Historiemåleriets mycket prestigefylld ställning under 1800-talet rasade under 1900-talet.

Slaget vid Brunnbäcks färja var ett slag under Gustav Vasas befrielsekrig, den första större sammandrabbningen mellan Gustav Vasas upprorstrupper som till största del tågat ned från det ockuperade Falun, och unionslojala, främst danska, trupper från Västerås. Slaget stod vid byn Brunnbäck vid i närheten av den färjeplats över Dalälven som då fanns på platsen under första hälften av april 1521.

Danskarna under Henrik Slagheck, bror till Didrik Slagheck, tågade från Västerås mot Dalälven, och slog läger när den nådde Brunnbäck och det vad eller färjeläge som låg där. Kort därefter anlände Peder Svensson med en styrka, främst bestående av dalkarlar, till andra sidan av älven. Dalkarlarna började beskjuta danskarna med pilar från stranden; pilregnet var intensivt och dessa tvingades snart att retirera. Peder Svensson hade dock redan tagit en del av sin styrka och utom synhåll fört den över älven.

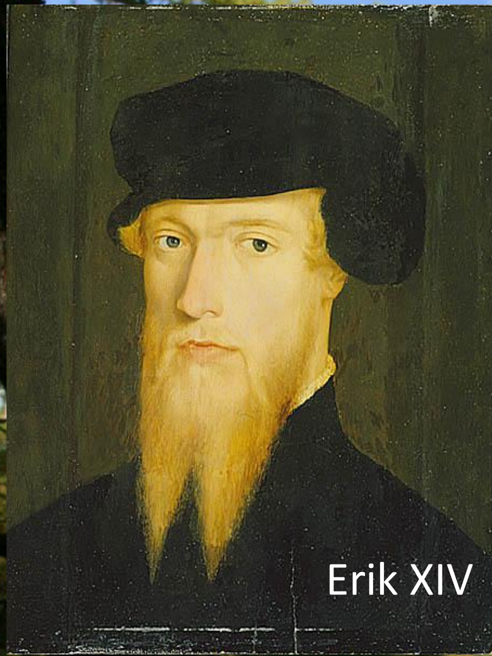
När danskarna lämnade lägret gick han till anfall, samtidigt som den återstående svenska styrkan tog sig över älven. Slaget stod vid en öppen plats som kallas Sonnbohed. Danskarna stod emot, men anfallet var både överraskande och våldsamt. Danskarna höggs ner eller flydde genom att kasta sig i älven. De som flydde landvägen blev jagade långt in i Västmanland. Slaget slutade som en stor svensk seger.

Talet på kyrkbacken

Det är nu julhelg och bönderna i Mora går till kyrkan. Gustav talar till allmogen på kyrkbacken. Han berättar om hur bland andra hans egen far har blivit halshuggen på Stortorget i Stockholm. Han vädjar till deras egna förflutna och om hur de förut följt både Engelbrekt och Sturarna mot den danske kungen. Moraborna tycke nog att Gustav har rätt i sak men har svårt att helt och fullt tro honom samtidigt som man inte är riktigt känner för att starta ännu ett uppror. Denna tveksamhet gör Gustav arg och ledsen och han beger sig på snöskor mot Sälen för att ta sig vidare mot den norska gränsen. Han är besviken på svenskarna, han ger upp tanken på uppror och frihet för Sverige och han flyr vidare mot Norge.

Margareta Eriksdotter (Vasa) eller Margareta Vasa, född okänt år, död 31 december 1536 i Reval i Estland, var en svensk adelsdam, syster till Gustav Vasa.

Erik XIV

Sigismund

Johan III

Karl IX

Gustav Vasaporträtt. Kopia efter ett förlorat 1500-talsoriginal, utförd av den s k Bystadsmästaren i början av 1600-talet.

Karl IX, kung av Sverige

101083

Foto: Kristensson, Karolina

Nordiska museet

Johan III

101081

Regentlängd Gustav Vasa - Fredrik I

Katarina av Sachsen-Lauenburg, född 24 september 1513 i Ratzeburg, död 23 september 1535 i Stockholm, var Sveriges drottning 1531-1535 i sitt gifte med Gustav Vasa.

Margareta Eriksdotter (Leijonhufvud), enligt osäkra uppgifter född 1 januari 1516[källa behövs] på Ekebergs säteri, Lillkyrka, Närke, död 26 augusti 1551 på Tynnelsö slott i Mälaren, var som Gustav Vasas andra gemål drottning av Sverige 1536-1551.

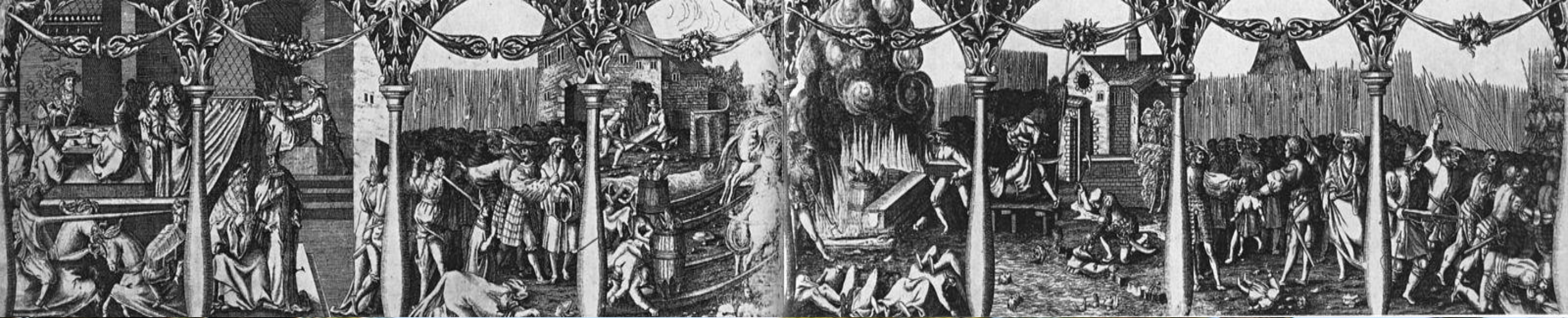

Katarina Gustavsdotter (Stenbock), född 22 juli 1535 på Torpa stenhus utanför Borås i nuvarande Tranemo kommun, död 13 december 1621 på Strömsholm, var drottning av Sverige 1552-1560 som gift med Gustav Vasa i hans tredje äktenskap.

Gustav Vasa i Mora. Fresk i Vasakoret, Uppsala domkyrka, målad 1836. Tavlans morakarlar stämmer egentligen bättre på hur dessa såg ut på 1800-talet än under Gustav Vasas tid, men är ett utmärkt exempel på den nationalromantiska bildflora som Gustav Vasas äventyr gett upphov till.

Daluppproren var de tre uppror som allmogen i Dalarna gjorde mot Gustav Vasa. Det första daluppproret 1524-1525, det andra daluppproret 1527–1528, och det tredje daluppproret (Klockuppproret) 1531–1533.
Unionskonungen Kristian II:s försök att skapa en skandinavisk hegemoni i Östersjön ledde till en konflikt med Hansan, som framförallt drabbade Sveriges förnämsta exportvara, kopparen från Stora Kopparberget. Allmogen i Dalarna och borgarna i Stockholm tillhörde därför de som först stödde Gustav Vasa när han reste upprorsfanan. Ökningen av kungamakten, lågkonjunkturen och inte minst reformationen och indragningen av kyrkans egendomar alienerade dock snart Dalaallmogen från konungen. Tre dalupppror bröts ut som dock alla rann ut i sanden utan att några stridshandlingar skedde.
De två första upproren hade delvis som bakgrund Sture-släktens ambitioner att återta kronan från uppkomlingen Gustav Vasa.

Stockholms blodbad var den rannsakning med efterföljande avrättningar som ägde rum i Stockholm den 7–9 november 1520. Händelserna inleddes direkt efter Kristian II:s (som efter blodbadet blev känd som Kristian Tyrann i Sverige kröning till svensk kung när gästerna på kröningsfesten kallades till ett möte på slottet. Ärkebiskop Gustav Trolles krav på ekonomisk kompensation för bland annat Stäkets rivning ledde till frågan om den tidigare riksföreståndaren Sten Sture den yngre och hans anhängare hade gjort sig skyldiga till kätteri. Med stöd i kanonisk rätt avrättades närmare 100 personer de följande dagarna. Bland de avrättade återfanns många inom aristokratin som hade givit sitt stöd åt Sturepartiet under de föregående åren.

Stockholms blodbad på två scener från Blodbadstavlan. Till vänster skildras hur de två biskoparna halshuggs, och till höger hur kistan med Sten Sture d.y:s kropp grävs upp för att föras till kättarbålet.

Kristian II , i Sverige även känd som Kristian Tyrann, född 1 juli 1481 på Nyborgs slott, Danmark, död 25 januari 1559 på Kalundborgs slott, Danmark, var kung av Danmark och Norge 1513–1523 samt kung av Sverige 1520–1523. Han var son till kung Hans, och sonson till Kristian I. Kristian gifte sig den 12 augusti 1515 med Elisabet av Österrike. De fick sex barn men inget av dem efterträdde honom som kung. Kristian avsattes som dansk kung år 1523 och avsade sig år 1546 alla anspråk på tronen.

Gustav Vasas intåg i Stockholm 1523, av Carl Larsson (1908).

Gustav Vasas rustning utställd på Livrustkammaren i Stockholm.

Gustav Vasa, porträtt från omkring 1558 i porträttsamlingen på Gripsholm. Okänd konstnär, men nära anknytandet till en trärelief av kungen, gjord av Willem Boy.

Gustav Vasa finner sin gemål Katarina Stenbock sovande och hör henne säga: "Kung Gösta håller jag mycket kär, men Rosen glömmer jag aldrig"

Gustavs roll i införandet av en svensk arvmonarki ses i dag som grundandet av den moderna nationalstaten Sverige, och det är den 6 juni – datumet då han valdes till kung av riksdagen i Strängnäs 1523 – som är Sveriges nationaldag. Han har senare, särskilt från det sena 1800-talet, upphöjts till landsfader och har därmed blivit en viktig nationell symbol. I modern historiesyn har Gustav I utsatts för en mer kritisk analys där man poängterat hur han med brutala metoder och intensiv propaganda befäste sin makt och röjde motståndare ur vägen. Historikern Lars-Olof Larsson har pekat på att Gustav med hänsynslöshet och maktlystnad i kombination med politisk skicklighet i mycket uppträdde i enlighet med den italienske politiske filosofen Niccolò Machiavellis principer för en furstes befästande av sin makt, något som den svenska historieskrivningen ofta uteslutit.

Gustav var son till riddaren och riksrådet Erik Johansson (Vasa) (död 1520) till Rydboholm och Cecilia Månsdotter (Eka). Fadern tillhörde på fädernet en riksrådssläkt som av eftervärlden benämnts Vasaätten. Släkten kan ledas tillbaka till 1300-talets uppländska lågfrälse och det var förhållandevis sent som släkten vann insteg i högfrälset med Gustavs farfars far, drotsen Kristiern Nilsson (död 1442), och dennes bror. I beskrivningen av Erik Johansson i olika 1500-talskällor med varierande tendens framstår han med ett löjets skimmer över sig.

De första åren

Gustav föddes troligen 12 maj 1496 på Lindholmens gård i Orkesta socken. Även Rydboholms slott, som ägdes av hans far Erik Johansson (Vasa) och där Gustav växte upp, anges ibland som hans födelseplats. Enligt uppgift skall dock familjen vid tidpunkten för Gustavs födelse ha vistats på Lindholmens gård, som också var i familjens ägo. Gustavs föräldrar ägde därutöver Eka gård, Ekaättens gamla stamgods. Sitt förnamn fick Gustav troligen från sin fars morfar; Gustav Anundsson Sture.

Enligt Peder Svarts krönika (som skrevs på uppdrag av Gustav) skickades Gustav vid tretton års ålder till Uppsala skola och universitet för att studera, bland annat latin och tyska. Han tros ha stannat där i knappt två år. Gustav lämnade skolan för gott, i vredesmod efter en upptuktelse av sin danske lärare, "magister Ivar". Han skall ha drivit sin dolk genom läroboken och yttrat: "Jag tör giva dig och din skola tusende djävlar."

Eftersom andra källor tyder på att han hade dåliga kunskaper i latin, är det oklart i vilken utsträckning han verkligen bedrev universitetsstudier (undervisningsspråket vid Uppsala universitet var latin). Efter vistelsen i Uppsala skickades han till sin släkting riksföreståndaren Sten Sture den yngres hov för utbildning i praktiska ting som hovseder, etikett och fäktning. Han fick också ett slags officersutbildning.

Enligt traditionell historieskrivning skulle Gustav tidigt ha börjat ta del i tidens politiska händelser och visat mandomsprov i slaget vid Vädla (vid nuvarande Djurgårdsbron i Stockholm) 1517 och slaget vid Brännkyrka 1518. En vanlig uppgift att Gustav skulle ha burit riksbaneret i slaget vid Brännkyrka är mycket osäker. Den kommer nämligen från en mening i Peder Svarts krönika som författaren hade strukit. Att föra riksbaneret var normalt ett hedersuppdrag för en väl meriterad riddare, inte för en oerfaren väpnare som Gustav.

Mer trovärdig är skildringen av efterspelet till slaget. Kung Kristian II av Danmark föreslog att om Sten Sture skickade en gisslan bestående av sina fem viktigaste män, skulle Kristian komma i land och förhandla vid Österhaninge kyrka på Södertörn. När Kristian väl fått gisslan seglade han dock hem med den till Danmark, det vill säga med Olof Ryning, Hemming Gadh, Göran Siggesson (Sparre), Lars Siggesson (Sparre), Bengt Nilsson (Färla) och Gustav Eriksson (Vasa), som var yngst, och vid tillfället 22 år.

Efter att på detta sätt ha förts till Danmark av Kristian II, hölls Gustav i fångenskap på Kalø slott nordöst om Århus på östra Jylland. Slottet ägdes av Erik Banner. Under fångenskapen försökte Kristian locka över gisslan på sin sida. Det lyckades med Olof Ryning, Hemming Gadd och Göran Siggesson (Sparre), medan de övriga vägrade. I september 1519 lyckades Gustav fly till Lübeck, men först efter åtta månader i denna stad fick han tillfälle att återvända till Sverige. Under tiden hade Kristian besegrat Sten Sture i slaget på Åsundens is den 19 januari 1520. Efter riksföreståndarens död den 3 februari 1520 saknade den svenska oppositionen mot den danska kungamakten ledare.

Gustav som upprorsman

Stockholms blodbad på två scener från Blodbadstavlan. Till vänster skildras hur de två biskoparna halshuggs, och till höger hur kistan med Sten Sture d.y:s kropp grävs upp för att föras till kättarbålet.

När Gustav Vasa landsteg vid Stensö udde söder om Kalmar den 31 maj 1520 var Kristian II ännu inte obestridd herre över Sverige. Rikets båda huvudfästningar, Stockholm och Kalmar, tillhörde ännu motståndarna till Kristian och Gustav blev väl mottagen av befälhavaren på Kalmar slott, Anna Eriksdotter (Bielke). Enligt Peder Svarts krönika, det vill säga Gustavs egen propaganda, var knektarna i Kalmar defaitistiska och hotade att ta livet av Gustav när han manade till fortsatt motstånd. Gustav skulle därför inom kort ha flytt från Kalmar och utan framgång fortsatt att försöka uppvigla bönderna till motståndskamp.

Denna beskrivning är dock inte trovärdig, eftersom Kalmar kapitulerade först tre månader efter hans flykt.

Gustav försökte uppenbarligen inte heller ta kontakt med de andra slotten som gjorde motstånd mot Kristian II (utöver Stockholm även Nyköping och Stegeborg). Vad han gjorde under sommaren 1520 är oklart. Kanske valde han att gömma sig i Småland i väntan på den nära förestående freden. När han fick kännedom om den befann han sig i Eksjötrakten.
Den 3 juni sammankallade Kristian II ett riksmöte i sitt läger utanför Stockholms murar för att förhandla med svenskarna. Den 5 september kom man överens, allting skulle vara glömt, alla fångar och upprorsmän skulle släppas och få amnesti. Sten Sture den yngres änka, Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna), som hade lett försvaret av Stockholm mot danskarna, skulle få Hörningsholm och hela Muskö i förläning. Hon lovades dessutom Tavastehus slott i Finland. Den 7 september höll kung Kristian II sitt intåg i Stockholm, där alla kyrkklockor ringde för att hylla stadens nye härskare. Det skulle dock snart visa sig att hans avsikter var allt annat än vänskapliga.

Efter sin ankomst till Södermanland, där han i september besökte sin svåger Joakim Brahe och fick bo på Tärnö slott nordväst om Nyköping, fick Gustav veta att även Stockholm hade givit sig åt Kristian. Joakim Brahe var kallad till kung Kristians kröning i Stockholm. Förgäves varnade Gustav honom för att resa dit. Den 4 november kröntes Kristian II till Sveriges kung av den återinsatte ärkebiskopen Gustav Trolle och 8–9 november avrättades Joakim Brahe, Gustavs far Erik Johansson (Vasa) och ett åttiotal andra i Stockholms blodbad.

Gustav Eriksson hade begett sig vidare till sin fädernegård Räfsnäs i närheten av Mariefred, där han nu en tid höll sig stilla. I Mariefred besökte han den gamle ärkebiskopen Jakob Ulvsson för att be om råd. Ärkebiskopen lovade att skriva till riksrådet och utverka "en fast försäkring" till Gustav. Då, i mitten av november, nåddes Gustav på Räfsnäs av underrättelsen om Stockholms blodbad. Hans far, två av hans morbröder och flera andra släktingar hade avrättats; tre av hans systrar, hans mor och hans mormor hade kastats i fängelse i Blå tornet i Köpenhamn. Alla hans gods och gårdar har dragits in. Danskarna sökte honom i hela landet.

I Dalarna

Gustav beslöt sig genast för att söka stöd i Dalarna för motstånd mot det danska väldet. I Dalarna hade nästan alla vapen. Där hade man lärt sig att uppror lönar sig. Gustav Vasas släkting Kettil Karlsson (Vasa) hade jagat den gamle kung Kristian I ur landet 1463 med hjälp av ett uppbåd dalkarlar. Den 25 november reste Gustav mot Bergslagen och efter några dagar var han i Dalarna.

Nordiska museet

275833+

Nya underrättelser om händelserna i Stockholm fick slutligen Morakarlarna på andra tankar. På den östgötske fogden Lasse Olssons uppmaning skickade de, enligt traditionen, två skidlöpare efter Gustav, som var på väg till Norge. De kom ikapp Gustav vid Sälen och fick honom med sig tillbaka till Mora. Till minnet av denna händelse åks varje år Vasaloppet mellan Sälen och Mora. Det är dock oklart om den mytomspunna första skidlöpningen verkligen ägde rum.

I Mora utsåg Morakarlarna och sändebud från närliggande socknar Gustav, endast 24 år gammal, till "hövitsman över Dalarna och meniga Sveriges rike" (januari 1521). Så inleddes upproret mot Kristian II som kom att utkämpas med Lasse Olsson som hövitsman över Gustav Erikssons här.

Upprorets ledare

Gustav fick 16 livvakter som han kunde styra över, men han hade ingen flotta, inga kanoner, inga slott eller borgar. Upproret rörde sig dock söderut och hären bestod snart av mer än tusen man. Såväl Kopparbergets gruva som Västerås erövrades och plundrades och Gustav Trolle och hans 200 ryttare tvingades fly. Den upprorsrörelse, som på detta sätt utgick från Siljanssocknarna och som snart engagerade det övriga Dalarna, utbredde sig med stor hastighet till de andra landskapen. I slutet av april 1521 var Gustav Eriksson herre över Dalarna, Gästrikland, Västmanland och Närke med undantag av slotten, hälsingarna beslutade sig också till slut för att hjälpa Gustav. Han avböjde ett erbjudande om uppgörelse och fri lejd till Stockholm. Vid midsommartiden stod han utanför Stockholm, men hans bondehär kunde dock inte storma staden. Lars Siggesson (Sparre), som också varit gisslan hos Kristian II men som gått över till danskarnas sida, gick nu tillbaka till den svenska upprorssidan och Gustav Eriksson, liksom även Hans Brask och Ture Jönsson (Tre Rosor).

På en herredag i Vadstena i slutet av augusti 1521 erkändes Gustav Eriksson av Götalandskapen som Sveriges rikes hövitsman och riksföreståndare. Samtidigt lämnade den regering som tillsatts av Kristian II Sverige, på flykt undan armén som slog läger i Rotebro och Botkyrka socken. På vintern gick befälhavaren på Stegeborg, Berend von Melen, över till den nye riksföreståndarens sida och slottet Stegeborg föll i händerna på upprorsarmén. Emellertid dröjde det ännu till 1523 innan riket fullständigt var i Gustavs händer.

Brist på belägringsmateriel och krigsövat manskap gjorde att det var svårt att inta de fasta slotten. Enda sättet var att svälta ut de försvarande, en metod som kunde användas effektivt mot fästningar vid havet först när Gustav i mitten av 1522 fick understöd av fartyg från Lübeck. Ett år därefter intogs Stockholm (17 juni 1523, Gustav Eriksson gjorde sitt intåg i staden på midsommardagen den 24 juni och Kalmar (7 juli samma år). 10 oktober 1523 föll de sista fästena i Finland. Gustav Eriksson hade lett största delen av kriget – om än på bekvämt avstånd från själva stridigheterna – som riksföreståndare och avslutade det som kung.

Gustav som kung

Först 12 januari 1528 blev han krönt i Uppsala domkyrka. Genom att Gustav utsågs till kung, hade den provisoriska nationella styrelse som upprättats då Sten Sture den äldre ett halvt århundrade tidigare utsetts till riksföreståndare, övergått till att bli helt stadigvarande.

Konung Gustaf Vasa anklagande biskopen Peder Sunnanväder inför domkapitlet i Västerås 1523

Länsmuseet Gävleborg

Reformationen

Gustav Vasa försökte nu göra denna förändring till något annat än enbart ett namnbyte. Reformationen gav honom möjlighet till detta. Genom den kunde han undanröja kyrkan som en makt som dittills varit ett hinder för att utveckla en stark statsmakt i Sverige, bland annat genom kyrkans starka ekonomiska ställning som jordägare etc., som den fått genom alla gåvor och donationer liksom genom den rättighet kyrkan hade att få ta ut skatt från församlingarnas invånare (tionde som det beskrivs i Bibeln).
Han uppträdde dock inte som en agitator för de reformatoriska åsikterna, eller som en förtryckare av de motsatta. Att han redan under sin regerings första år intog denna ställning berodde troligen på att han insåg att det endast var inom den gamla kyrkan som man kunde finna de ekonomiska medel som krävdes för att stadga och ordna det nya styrelseskicket.

Reduktionen

Gustav Vasas första direkta slag mot kyrkan bestod i att genomdriva de beslut som fattades på riksdagen i Västerås 1527. Dessa beslut avsåg huvudsakligen att ställa en del av det högre prästerskapets inkomster till kungens förfogande. De tillämpades sedan så att en stor del av de gods, från vilka dessa inkomster kom, indrogs till kronan. Denna åtgärd utsträcktes under senare delen av kung Gustavs regering även till annat som tillhörde kyrkan. Genom besluten i Västerås erkändes även kungen som kyrkans överhuvud i stället för påven, och åtgärder från Gustavs senare tid syftade till att ordna den kyrkliga styrelsen efter samma grunder som den världsliga. Med avseende på kyrkans lära gällde den 1527 stadgade grundsatsen, att Guds ord skulle rent predikas, och för kunskap om Guds ord hänvisades vid kyrkomötet i Örebro 1529 endast till den Heliga skrift. Någon närmare bestämmelse gavs inte. Första helsvenska bibeln, Gustav Vasas bibel, utkom 1541. I kyrkobruken gjordes först 1544 ändringar i protestantisk riktning.

Knut Mikaelsson, även Mäster Knut, avrättad 21 februari 1527 i Stockholm, var en svensk katolsk präst, biskop electus, domprost, riksdagsman och upprorsledare

Peder Jakobsson, död 18 februari 1527, var en svensk katolsk präst, biskop av Västerås stift (1523) och kansler. Han avrättades den 18 februari 1527 på befallning av Gustav Vasa.
I Peder Svarts krönika kallas han nedsättande för Peder Sunnanväder.

Erik XIV, kung av Sverige

101080

Foto: Kristensson, Karolina

Nordiska museet

En anledning till att Gustav ställde krav på att få kyrkans egendom var att Sverige hade blivit beroende av Lübeck, som hade gett stöd till landet under befrielsekriget och därmed hade stora fordringar på den svenska kronan. Dessutom hade Lübeck lyckats få privilegier som gav kontroll över Sveriges handel. Sedan skulden till Lübeck blivit betald omintetgjorde kung Gustav det inflytande som grundade sig på handelsprivilegierna genom sitt deltagande i Grevefejden, vilken för alltid gjorde slut på den tyska Hansans välde över Sveriges handel och gav möjlighet till en självständig utveckling av denna. I denna strid samarbetade Gustav med Kristian III av Danmark. Med anledning av de faror som hotade dem från deras gemensamme fiende, kejsar Karl V (svåger till den sedan 1532 fångne Kristian II), slöt de båda kungarna senare, 1541, ett formellt förbund. Men sedan faran från det hållet var över, framträdde gammal misstro mellan Sverige och Danmark med ny styrka (efter 1544), och Gustav befarade under sina senare år till och med att ett krig med Danmark skulle bryta ut. Med Sveriges östra granne, Ryssland, fördes under hans sista tid verkligen ett krig (1554–1557), utan att det dock ledde till någon ändring i gränserna emellan de båda rikena

Västergötlands museum

Reduktionen av de kyrkliga godsen och inkomsterna ställde tillgångar till kronans förfogande, som gav Gustav möjlighet att ge kungamakten en fast finansiell grund. Denna stärkte han genom att tillämpa delvis nya principer för villkoren för att ge bort län och för att bestämma skatter. Han skapade inga nya former för utövandet av kungamakten, utan utövade ett större inflytande främst genom sin personlighet att kontrollera detaljer. Trots att kungamakten under hans regering genomgick en så genomgripande förändring medförde den bara en enda förändring i lagens statsrättsliga bestämmelser, men en mycket viktig sådan: stadgandet om ett införande av arvrike (1540, 1544). I samband med detta bestämde han även att hertigdömen inom riket skulle ges åt hans yngre söner.

Utvecklingen skedde dock inte utan motstånd – i synnerhet mot reformationen, men också mot det hårdare skatteuttaget –, och regimen utmanades av ett flertal uppror: i Dalarna 1524–1525, 1527–1528 och 1531–1533 , och även om den så kallade Daljunkern, troligen Sten Stures son Nils Stensson Sture, bidrog till oroligheterna i det andra så lyckades kungen med diplomatiska medel varje gång återta kontrollen innan han straffade de skyldiga. På liknande sätt stillade han 1529 Västgötaherrarnas uppror.

Det värsta hotet mot kungens makt kom dock åren 1542-1543, under Dackefejden, när bönder från Småland, östra Västergötland, Öland och södra Östergötland reste sig mot kungen och under lång tid höll kontrollen över dessa delar av riket (undantaget städerna Kalmar och Jönköping). Till slut kunde dock kungen med hjälp av värvade knektar återta kontrollen över landskapet, härja Dackes hembygd, fördriva hans släktingar och kollektivt bestraffa invånarna i landskapet.

Gustav I:s sätt att styra var genom personlig maktutövning. Han var kraftfull i sin maktutövning och inte sällan hänsynslös, och lät ibland högre intressen stå tillbaka för det omedelbart praktiskt nyttiga. Gustav var en god talare, själv inte lärd men värderade bildning och såg till att ge sina söner god utbildning. Medicinskt finns osteologiska uppgifter om att han var cirka 173 centimeter, hade en svår tandinfektion och eventuellt någon form av benröta.

Gustav I dog den 29 september 1560 på Stockholms slott. Han blev förmodligen 64 år gammal. Den officiella dödsorsaken var ”Cholera” men det kan eventuellt ha varit dysenteri eller tyfus; alla dessa sjukdomar orsakas av bakterier som infekterar tarmarna.

Gustav Vasa inför kung Hans

Nationalmuseum

Familjefadern

Den 24 september 1531 gifte sig Gustav Vasa i Stockholm med prinsessan Katarina av Sachsen-Lauenburg, som emellertid avled redan fyra år senare, den 23 september 1535, efter att den 13 december 1533 ha fött den blivande Erik XIV. Rykten påstod att Gustav själv slog ihjäl henne med en yxhammare, men dessa uppgifter kommer enbart från hans fiender, och motsägs av uppgifter från Kristian III av Danmark som sett henne falla omkull under en dans kort tid innan hon avled. En undersökning av hennes kranium visade heller inga spår av våld, även om slutsatsen var något osäker på grund av delvis långt skriden förmultning.

Redan den 1 oktober 1536, på årsdagen av drottning Katarinas jordfästning, gifte Gustav om sig på Uppsala slott med Margareta Eriksdotter (Leijonhufvud). En inbjudan till bröllopet finns bevarad: ställd till slottsloven på Läckö slott, Lars Kafle: "Hälsning med Gud, min käre Lars Kafle, att du ville omaka dig och komma till vårt bröllop med jungfru Margareta Eriksdotter nästa söndag efter Michaelis, att göra dig glad med oss och flera av våra vänner. Vi vilja med dem dela, vad Gud förlänat."

Efter att Margareta, som framfött tio barn, avlidit den 26 augusti 1551 gifte Gustav 1552 om sig med den 40 år yngre Katarina Stenbock (systerdotter till Margareta Eriksdotter (Leijonhufvud)). Äktenskapet med drottning Katarina blev barnlöst. Av Gustavs elva barn nådde nio vuxen ålder.

Barn med Katarina av Sachsen-Lauenburg:

Erik XIV (1533–1577), kung av Sverige 1560–1568
Barn med Margareta Eriksdotter (Leijonhufvud):

Johan III (1537–1592), kung av Sverige 1568–1592
Katarina (1539–1610), g.m. greve Edzard II av Ostfriesland
Cecilia (1540–1627), g.m. markgreve Kristoffer II av Baden-Rodemachern
Magnus (1542–1595), hertig av Östergötland
Karl (född och död 1544)
Anna (1545–1610), g.m. greve Georg Johan I av Pfalz-Veldenz
Sten (1546–1547)
Sofia (1547–1611), g.m. hertig Magnus II av Sachsen-Lauenburg
Elisabet (1549–1597), g.m. hertig Kristofer av Mecklenburg
Karl IX (1550–1611), riksföreståndare 1599–1604 och kung av Sverige 1604–1611

Slottet Tre Kronor från norr på 1570-talet

Carta Marina, en karta över skandinavien från tidigt 1500-tal.

1521

1521 Gustav Vasa gör uppror mot Kristian II och utnämns till riksföreståndare.

1523 Gustav Vasa väljs till kung av riksdagen i Strängnäs den 6 juni. Vid midsommar kapitulerar Stockholm för Gustav Vasa.

1525 Ett uppror mot Gustav Vasas regim bryter ut i Dalarna. Det kuvas snabbt men ytterligare uppror sker åren 1527, 1529, 1531 och 1542.

1527 Reformationen inleds i Sverige med riksdagen i Västerås. Kyrkan upphör att vara en politisk maktfaktor och dess jord dras in.

1534-1536 Sverige intervenerar i Grevefejden, ett danskt inbördeskrig, för förhindra att Kristian II återtar makten i Danmark.

1541 Den svenska bibelöversättningen trycks

1542-1543 Dackefejden. Det sista och det allvarligaste upproret mot Gustav Vasa kuvas. Hela Småland med undantag av borgarna hade varit kontrollerat av upprorsmännen.

1544 Riksdagen i Västerås avskaffar valkungadömet och beslutar att kronan ska gå i arv inom Vasaätten.

1555-1557 Krig mot Ryssland. Finland härjas svårt.

1560 Gustav Vasa dör och efterträds av sin son Erik XIV.

24 augusti 1523 kom Gustav Vasa med ett följe på över 100 ryttare till Malmö.
Kungen bodde över i Jörgen Kocks hus vid Stortorget.
Mötet pågick en vecka och blev resultatlöst.
Danske kungen Fredrik manövrerade ut Gustav. Fredrik vill bli kung över hela Unionen.
Gustav hade blivit lurad och var rasande.
Han svor på att aldrig mer lämna svensk jord.
Fredrik I kröntes sedan i augusti 1524 till dansk kung.
Sören Norrby intog slotten i Åhus och Sölvesborg i Kristian II:s namn. Norrby fördrevs sedan till Livland (Gustav, Fredrik och Lübeck var hans motståndare)

Före Gustav Vasas makttillträde hade Ärekebiskoparna högsta rankingen, även före Riksföreståndare.
Gustaf Trolle: ärkebiskop av Uppsala stift 1515–1521. Han var en av de ansvariga bakom Stockholms blodbad.

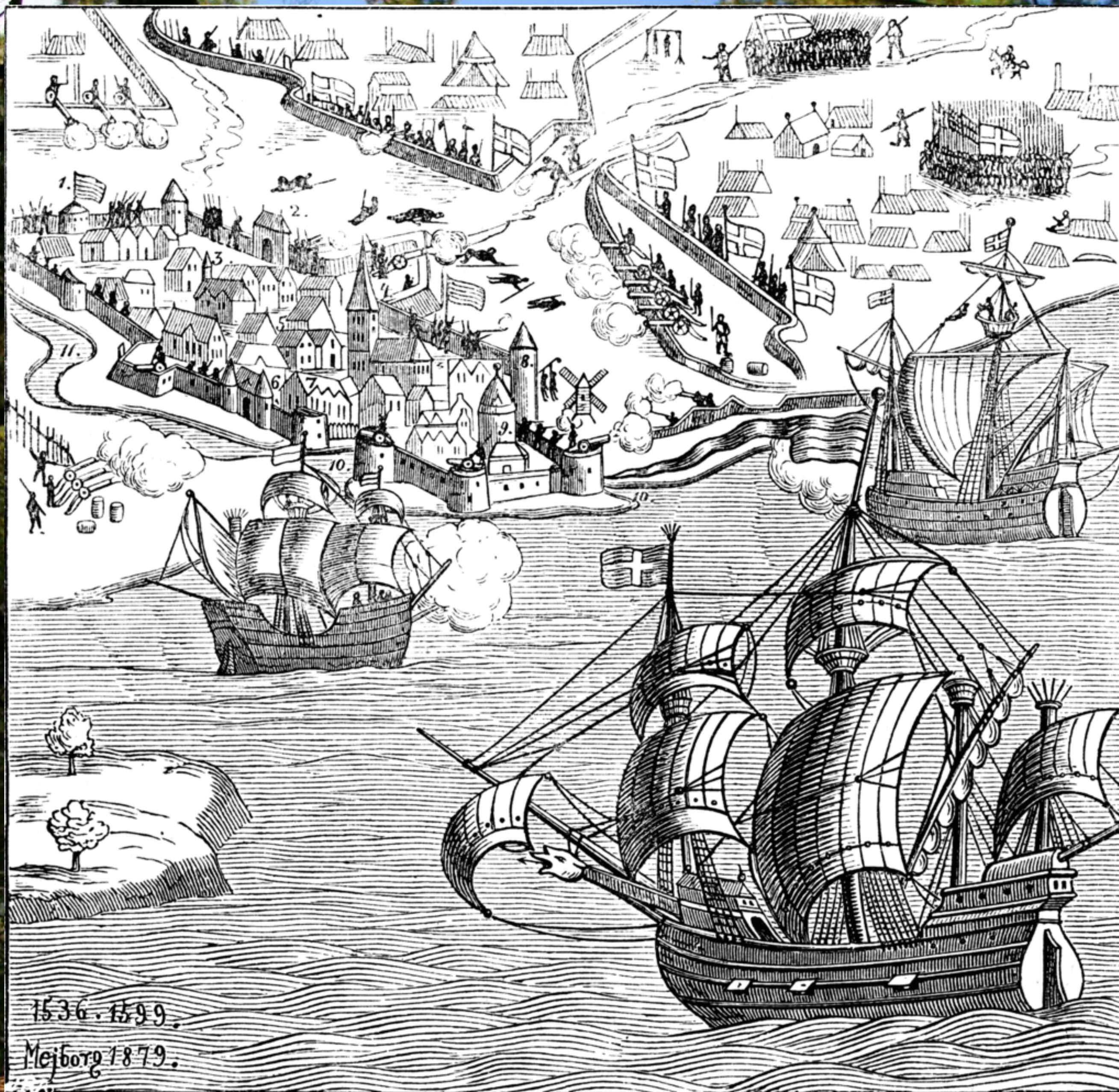
Gustav Vasas befrielsekrig, Gustav Vasas uppror och Befrielsekriget är några av benämningarna på de krigshändelser som inleddes 1521 som ett uppror mot Kristian II, kung av Danmark och Norge som nyligen återfört Sverige till Kalmarunionen. Kriget ledde till att Sverige slutgiltigt lämnade Kalmarunionen och att Gustav Eriksson, senare kallad Gustav Vasa, valdes till Sveriges kung år 1523. Detta krig har inget etablerat namn utan benämns olika i olika källor. Kriget hade sin upptakt i Kalmarunionen som ingicks 1397 mellan de tre nordiska rikena Sverige, Danmark och Norge. Flera uppror i Sverige föregick kriget, såsom exempelvis Engelbrektsupproret 1434–1436 och Pukefejden, liksom perioder då Sverige valt Karl Knutsson (Bonde) till kung eller styrts av riksföreståndare.

Kristian II var den siste danske kung som lyckades bli vald till kung av Sverige år 1520, detta genom att med tyska och danska trupper tränga in i Sverige. En svensk bondehär under Sten Sture den yngre gick för att möta hotet och härarna möttes utanför Ulricehamn (dåvarande Bogesund) i slaget på Åsundens is. Svenskarna förlorade och Sten Sture den yngre avled av sina skador under sin färd mot Stockholm. Sverige stod därmed utan någon självklar ledare. Stockholm kapitulerade till Kristian den 5 september 1520 och redan den 8 november iscensatte han Stockholms blodbad. Därefter återvände han till Danmark, i trygg förvissning om att Sverige blivit återerövrat. Detta visade sig felaktigt, och uppror bröt omgående ut.

Större delen av kung Kristians landsknektsarmé vände tillbaka till Danmark med kungen. Kvar fanns garnisoner under danska eller tyska befälhavare på de viktigaste fästningarna i landet, Stockholm, Kalmar, Stegeborg, Västerås och Örebro slott.

Greve Fejden

Gustav Vasa, som inte ville se Kristian II åter på Danmarks tron, sände i oktober 1534 en svensk styrka under ledning av Lars Siggesson Sparre till Halland, där Halmstad intogs och Varbergs fästning belägrades. En mecklenburgsk kår under greve Johan av Hoya anlände snart till Skåne för att försvara den skånska gränsen mot Sverige och tillsammans med lybska trupper och borgare från Malmö och Landskrona drog man in i Halland. Flera av Skånelandskapens adel och prelater, som var bland dem som svor trohet åt greve Kristofer 1534, var missnöjda med de tyska invasionerna och ett uppbåd av adelstrupper samlades vid Ängelholm, varefter de tog kontakt med den svenska armén. Tillsammans kom man i början av 1535 överens om att stödja hertig Kristian.

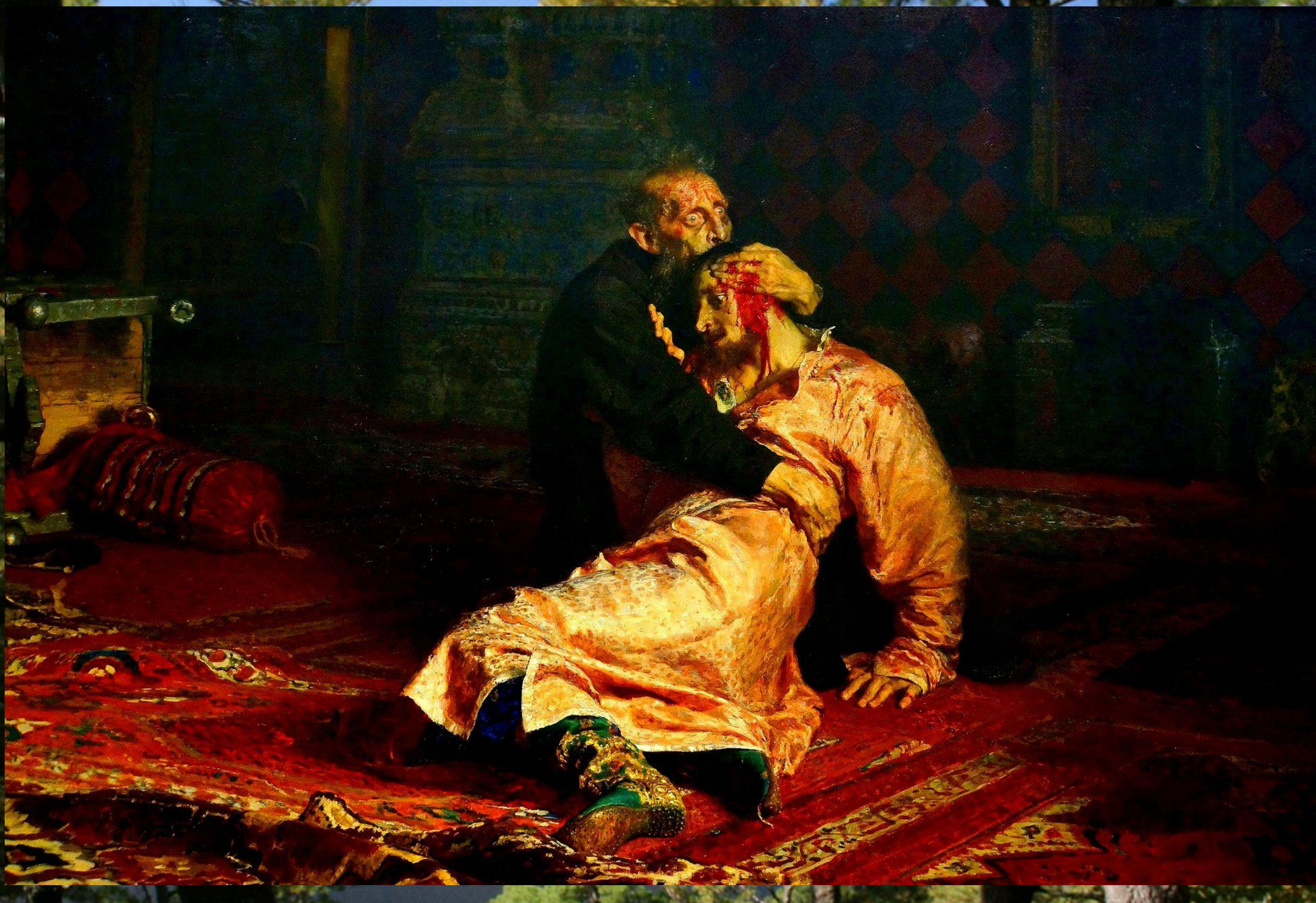

Belägringen av Köpenhamn 1535-36. Xylografi från 1879 baserat på ett kopparstick från 1599.

Stora ryska kriget var ett krig som fördes mellan Sverige under Gustav Vasa och Ryssland under Ivan IV "den förskräcklige" under åren 1554–1557. Kriget berodde på tvister om gränsdragningen mellan de båda länderna i Karelen. Kriget avslutades med freden i Novgorod 1557. Det är oklart vad som orsakade kriget och vem som startade det, men det kan möjligen ses som ett svenskt anfallskrig under strategiskt hot. Det hade länge rått ömsesidiga härjningar och plundringar längs gränsen, bland annat till följd av otydliga gränsbestämmelser i freden i Nöteborg år 1323.

År 1554 började det när hela finska gränsen plågades av ryska härjningar, kränkningar och plundringar. Konflikten trappades upp ytterligare av att fogden på gränsorten Kivinäbb Anders Nilsson som svar gick över gränsen och utförde härjningar på ryskt område. Nilsson agerande var inte sanktionerat, vilket gjorde att han ådrog sig kungens vrede. Ryssarna svarade genom att invadera svenskt område med 8 000 man och härjningarna blev värre än någonsin.

Den 2 april 1557 slöts fred i Novgorod. Villkoren var att stillestånd skulle råda i 40 år och att inga gränsändringar skulle ske. Kriget kostade Sverige 200 000 mark örtug i ren utbetalning i samband med freden och förhållandet mellan Sverige och Ryssland efter detta krig fortsatte att vara relativt instabilt.

Ivan mördar sin son. Målning av Ilja Repin

Dackefejden var ett bondeuppror mot Gustav Vasa åren 1542-1543, under ledning av Nils Dacke, en bonde från Vissefjärda i södra Småland.

Orsaken till upproret var det starka missnöje som rådde mot kungens försök att stärka centralmakten, något som kändes extra hårt i det tidigare relativt självständiga Småland. Upprorsmännen var främst missnöjda med Gustav Vasas skattepålagor och med den rådande kyrkopolitiken.